

GEÇERKEN

güzel bir iz bırakmak için

Kasım 2024 · Sayı: 50

**BİR DAĞI SEYREDECEK KADAR CESUR,
BİR ZİRVEDEN DİĞERİNE BAKACAK KADAR KORKUSUZ...**

Saç Bağı Motifi

Halıların dili adına yazayım, motifler cana dair bir sohbete dursun. Tezgâhtaki saç bağı sırlarını, şöylece işleyeyim: Tezgâh başında ince parmakları ipler arasında gezen genç kızın bu motifi dokuması, evlenmek istediğini ailesine söyleme şeklidir. Saç bağına başlayacağı vakit zülûf keser, zülfünü ak yüzüne indirir. Boynuna bent eylediği tek örgüsünün ucuna renkli ipler takar. Tazecik kurulacak aile bağlarını temsil eden bu motif, tertemiz bir sevdanın da habercisidir. İnsan vaktini bekler; doğmak için, büyümek için, yuvadan uçmak için, güçsüzleşip yavaşlamak ve nihayet durmak için. Saç bağı motifi; doğan bebeğin eve bereket katan süt kokulu ılık nefesine, annenin evladı için çarpan güçlü yüreğine, babanın yavrusunun gözüne bakarken titreyen gönlüne kısacası bedenleri ağ misali saran, sevgi dolu kan bağına işaretidir. Bakışarak anlaşılan eşleri, eşsiz gülüşleri, huzuru, mutluluğu anlatır. Saç bağı; gönül dirliğini, can dirliğini, sevgiyi, gençliği tarif eder, unutturmaz. Sahi, yaş kaç olursa olsun insan dilediği yaşı bir adım aşmaz.

KUDRET AYŞE YILMAZ

Geçerken

Kasım 2024 - Sayı: 50
ISSN: 2717-9990

Diyanet İşleri Başkanlığı Adına

Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Cafer Tayyar Doymaz

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Dr. Lamia Levent Abul

Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu
Zeynel Abidin Akduman

Editör
Emin Gürdamur

Yayın Koordinatörleri
Selma Maşlak
Sümeyye Özgen
Zeynep Onar

Sosyal Medya
Asuman Aydın

Arşiv
Ali Duran Demircioğlu

Dijital Medya ve Arşiv
Şahin Bodur
Ömer Güçlü

Grafik Tasarım
Arketip Ajans

Kapak Resmi
Hacire Büküm Yılmaz

Kapak Sözü
Güzide Ertürk

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/A 06800 Çankaya/Ankara
Tel: 0312 295 86 61 - 62
Faks: 0312 295 61 92

Yazı, görüş ve önerileriniz için:
gecerkendergi@gmail.com

Abone İşlemleri
Tel: 0312 295 71 96 – 97
0312 295 72 05 – 06
Faks: 0312 285 18 54
e-mail: dosim@diyanet.gov.tr
dosabone@diyanet.gov.tr

Online Abonelik
dergiabone.diyanet.gov.tr
yayinsatis.diyanet.gov.tr

Hesap No
Döner Sermaye Daire Başkanlığı TC Ziraat Bankası,
Mustafa Kemal Mahallesi Şube IBAN:
TR61 0001 0024 8605 9943 0850 57

Yayın Türü
Aylık, Yaygın, Süreli Yayın,
Geçerken (Türkçe)

Basım Tarihi
24.10.2024

Baskı
İHLAS GAZETECİLİK A.Ş.
Merkez Mah. 29 Ekim Cad. İhlas Plaza No:11 A/41
Yenibosna Bahçelievler, İstanbul
TEL: 0 212 454 30 00

Yayımlanacak yazılarda düzeltme ve çıkartmalar yapılabilir. Yazıların bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir. Geçerken, Diyanet İşleri Başkanlığı yayın organıdır. Dergide yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilmeden hiçbir ortamda alıntı yapılamaz.

2 / NAİME ERKOYAN
BİR AĞAÇ OLMALI MERHAMET

5 / ŞABAN SAĞLIK
AYAKÜSTÜ SORULAR

6 / GÜVEN ADIGÜZEL
MUTSUZLARA NERGİS YOLLA

8 / ABDULBAKİ İŞCAN
ISSIZLIĞA TUTUNMAK

10 / NAGİHAN AYDIN
LEYLA'NIN BULDUĞU MEKTUP

14 / RUKİYE AYDOĞDU DEMİR
ENDÜLÜS'TE HADİS YA DA
BAKİ B. MAHLED'İN AYAK SESLERİ

16 / CEMAL BALIBEY
SARIYER'DE İHLAMUR ESİNTİSİ

19 / EMRAH KANLIKAMA
ÜÇ TAVSİYE

20 / HÜSEYİN AKIN
ÖLÜM ÇOK MEŞHURDU, TANIYAMADIK

24 / HACİRE BÜKÜM YILMAZ
BİR YAZI BİR ÇİZİ

25 / GÜZİDE ERTÜRK İLE SÖYLEŞİ
"EDEBİYAT EN KESKİN SINIRLARI
AŞMAMIZA İZİN VERMİYORSA NE İŞE YARAR?"

30 / AYŞE ÜNÜVAR
YİTİK TAŞI

33 / SEHER BAŞARAN
BAŞKA SESLER: AHMED ŞAMLU

34 / CANAN OLPAK KOÇ
DİVAN ŞİİRİNDEN SAĞLIKLI BİR DİYET ÖNERİSİ

36 / SÜMEYRA ÇELİK
YENİ NESİL EVE DÖNÜŞ HİKÂYESİ

38 / AHMET MELİH KARAUĞUZ
TELEFONLARIMIZIN FİZİKSEL OLMAYAN YIKIMI

40 / FATMA ASİYE ŞENAT
YORULMADIK

42 / KORAY ŞERBETÇİ
TIBBIN VE KİMYANIN
BÜYÜK ÂLİMİ EBU BEKİR RAZİ

44 / SİDDİK YURTSEVER
ÖMER SEYFETTİN'İ OKUMAK İÇİN 10 SEBEP

46 / EMİNE KAPLAN
MAFAK

48 / ECEM ULUSOY
GEÇMİŞ ZAMANIN PEŞİNDE

İÇİNİ EKİLER

BİR AĞAÇ OLMALI MERHAMET

naime erkovan

İnanıyorum ki yeryüzü insan için hazırlanırken tabiat sayısız güzellikle yaratıldı ve toprak türlü türlü ağaçla süslendi. Aslında insan tanıyordu ağacı ilk yurdundan. Her şey serbest ama bunun meyvesi değil denmişti; yine de yaklaşmıştı insan bir yalana kendini kurban ederek. Yediği anda bitmişti sonsuzluk rüyası. Duramazdı artık ebedî diyarda, çünkü kendisine merhametle davranılmış yerde hem tek olan bir yasağı çiğnemiş hem de nefesine yenik düşmüştü. O andan itibaren “dünya” denilen gezegende yaşayacak ve ölümlü olacaktı.

Önemli bir kuralı bozmuş olmasına rağmen insana merhametle davranıldı ve yeryüzü onun yaşayabileceği bir yere çevrildi. Tabiatla gezegenin yasaları insana göre programlandı. Havası onu boğmadı, suyu onu zehirlemedi, toprağı onu yutmadı. Çalışıp üretsin ve sonunda dinlensin diye geceyle gündüz döngüsü yaratıldı. Zamanı anlasın ve kavramaya çalışsın, böylece de yeryüzündeki günlerinin sayılı olduğunu hatırlayıp kötülüklerden uzak dursun da iyilik üretmeye gayret etsin diye mevsimler yaratıldı. Ve her mevsimde bambaşka nimetler sundu insana. Kimisini toprakta büyüttü kimisini denizlerin derinliklerinde kimisini ağaçların dallarında.

İnanıyorum ki ağaçlar biraz da hatırlatıcı olarak hayatımıza dâhil edildi. Nereden gelip nereye varacağımızı unutmamalıydık ama en çok da yanlışlarımıza rağmen merhametle kucaklandığımızı hatırlamalıydık. O yüzden de inanıyorum ki insan yeryüzüne indiğinde köklerini ilk yurda salan devasa bir ağacın gölgesinde dinlendi. Hatasına rağmen kendisinden yüz çevrilmediği gösterilmişti; çünkü geldiği yer, yaratıldığı yer “merhametlilerin en merhametlisi”ne aitti. Yeryüzünün acemisi olan insana yoldaşlık eden devasa ağaç, merhamet ağacıydı.

Yüzlerce hatta belki de binlerce yıl varlığını sürdürdü ağaç. Her mevsim büyüyüp geliştikçe insan da merhameti yaşattı. Unutmak mümkün değildi zira ağaç gözle görülür, elle tutulur nitelikteydi o vakitler. Kalın bir kabukla kaplanmış yaşlı gövdesi, gökyüzüne uzanan sayısız dalı ve mevsimine göre ya nefes kesici çiçeği ya da olgun meyveleriyle görmezden gelinmeyecek kadar güçlüydü. Fakat belki zamanla belki aniden bir şey oldu ve ağacın bazı yaprakları mevsimsiz bir şekilde solmaya başladı. Şaşırdı belki bunu gören insanlar, bir anlam vermeye çabaladı ama omuz silkip yollarına devam ettiler, çünkü fethedilecek toprakların çağrısını duyar olmuşlardı bir

süredir ve yola koyulmalıydılar bir an önce.

Derken az veya çok zaman daha geçti ve bir bahar mevsimi, ağacın her yanına aynı anda su yürümedi. Dalların çoğu yeşerip çiçeklendi fakat bazısının sudan yana nasibi kesilmişti. Kuruyup sertleşti ve ilk kuvvetli rüzgârda bir daha geri dönmek üzere çıtır çıtır koptu gövdeden. İnsanlar buna da anlam veremedi. Belki pek de umursamadılar, çünkü komşularıyla aralarına biraz daha mesafe koymanın yollarını ararken zihinleri yorgun düşmüştü.

Zayıfına rağmen hâlâ büyük, hâlâ ihtişamlıydı ağaç. Her mevsimin sırasını takip ediyor, gölgesinde yaşayan insanları nimetleriyle kolluyordu. Bazen meyveleriyle bazen gölgesiyle bazen de eşsiz bir nağme olan hışırtısıyla. Ancak bir gün gökyüzünü nereden geldiği bilinmeyen bir duman kapladı. Güneş pusun arkasına hapsedildi; yıldızlar geceyi süsleyemez oldu. İnsanlar rahatça nefes alamadığı gibi ağaç da dilediği kadar yükseklerle uzatamaz oldu dallarını. Gri dumanın içinde gümbürtülü parlamalar görölüyordu zaman zaman. Çokça mevsim boyunca yeryüzü kadar hareketli kaldı gökyüzü de. O vakitler kimse ağaca bakmayı akıl etmedi.

Her şey bittiğinde ve gri duman bir gün kaybolduğunda ağacın yanı başında toplandı insanlar yeniden. Elleri bellerinde durup baktılar kararmış gövdesine uzun uzun. Sarsılmadılar, üzülmediler çünkü öyle korkunç şeyler görmüştü ki insanlar, “Buna da şükür!” diyerek yollarına ve işlerine devam ettiler. Ettiler ancak bilindik değildi hiçbir şey. Yeryüzü değişmişti artık; insan,

ağaç... Eskisi kadar meyve alamayacaklarını insanların anlaması için biraz daha zaman geçmesi gerekiyordu.

İnsanların sayısı arttı, binalar yükseldi, uzak diyarlara gidildi, makineler kadim uykularından uyandırılan canavarlar gibi homurtularla dünyayı doldurdu ve toprak kimseye yetmez diye korkuldu. Koca ağaç

yeryüzünün merkezinde duruyor olmasına rağmen insanlar onu görmez oldu. Görmedikleri için de neyi hatırlatması gerektiğini unuttular. Unuttukları için de merhamet yavaş yavaş silinmeye başladı kalplerinden. Birbirlerinden nefret etti insanlar, aynı toprakta birinin yaşamasını başkası istemez oldu, ölmeli dedi içlerindeki karanlık bir ses. Ve gün geldi oluk oluk kan aktı yeryüzünde.

Ağacın köklerine kadar sızdı masumların kanı fakat zehirdi o, kimse bilemedi. Ağaçtan geriye kalan koca oyuğu görünce ürpermeli, korkuyla çekidüzen vermeliydi insan kendine ama yapmadı.

Ansızın ortadan kaybolmuştu ağaç, çünkü merhametin olmadığı yerde yaşaması mümkün değildi. Oysa gümrak olduğu vakitler neredeyse dünyayı kucaklıyordu ağaç. Azala azala geçti yıllar, asırlar. Birileri gövdesine dokunmanın nasıl bir his olduğunu bile anlatabilecekken birileri yapraklarının çokluğundan güneşin dahi yol bulup yeryüzüne düşemediğinden bahsedebilirdi. Birileri meyvelerini hatırlarlarken sonrakı asırlarda yaşayanlar gölgesinden söz edebilirdi. Birileri dallarına kurulan salıncaklardan dem vururken birileri yalnızca yaprakların hışırtısını hatırladığını söyleyebilirdi. Ya bizler ne anlatabiliriz?

Ağacın gözle görülmediği hatta görenlerin aramızdan göçeli asırlar geçtiği zamanlara eriştik. Onun hayalini bize kurdurtacak kimse kalmadı. Buraya kadar anlattıklarımızla belki canlandı hepimizin zihninde bir ağaç, fakat görseydik o ihtişamlı hâlini, güzel olmaz mıydı? Bize merhameti ve asli evimizi ve bir de ona giden yolu hatırlatsa sevinmez, daha iyi insanlar olmak için çabalamaz mıydık? Belki hâlâ yerindedir ağaç fakat merhamet hızla kalplerimizden silindiği için onu göremiyoruz. Siliniyor çünkü hiçbir acı görüntü bizi ürpertmiyor artık; alışkanlığın askerlerine gönüllü olarak teslim olduk. Bir alışveriş yaptık aslında. Üzülmek istemediğimiz için bütün görüntüler

can yakıcı özelliklerinden arındırıldı bizim için. Önümüzden geçip giden ve hiçbir alametifarıkası olmayan bir yabancıyı izler gibi izliyoruz her şeyi. Belki de izleme eylemini bile gerçekleştiremiyoruz çünkü başkalarını görmekten vazgeçtik.

Bir de tersten düşünelim. Biz merhametten vazgeçtiğimiz için ağaç kayboldu belki de. Katılaştıkça, kendimizden başkasını düşünmedikçe merhamete yer bırakmadık dünyamızda. Onu başka nesnelerle takas ettik; ağacı söküp sadece onun yerine değil her karış toprağa devasa aynalar diktik. Hangi yöne dönsek, ufacık bir mimik yapsak, nasıl üzü- lüp nasıl sevindiğimizi gösterecek aynalar bize. Üstelik orada kötü ve can sıkıcı hiçbir şey görmeyeceğiz. Ne haksız bir gerekçeyle yurdundan edilen insanları ne soykırımları ne sırf zevkimiz için yediğimiz içtiklerimizle haksız yere kan dökülmesine destek verdiğimizizi ne bombalanan hastaneleri ve sığınma kamplarını ne zehirlenen hayvanları ne de se- bepsiz yere hastalıklı bir takıntının keyfi sonucu olarak hayattan koparı- lan insanları. Bir saç boyasının veya rujun renk kodu, bir arabanın veya evin fiyatı her şeyden daha önem- li olduğu sürece sorunluyuz her birimiz. Ama neyse ki aynalarımız var. Onlar, kâinattaki en önemli ve uğrunda mücadele edilmesi gereken yegâne varlığı yani kendimizi dur- maksızın bize hatırlatıyor neyse ki.

Hâlbuki kabul edeceğimiz ve bize zarar vermeyecek olan tek bir ayna türü olmalıydı: “Mümin, müminin aynasıdır.” Yanımıza çektiğimiz ya da bize yaklaşan kişilerde, kendimizden

parçalar bulunduğu için bir mu- habbet doğuyor. Bu parçalarımızın çoğunu biliyoruz ama insanın bir muamma oluşu, sahibinin dahi bil- mediği gizli parçalarından ötürüdür. Onlar yalnızca başkalarıyla ilişki kurduğumuzda ortaya çıkabilir. Her tür hâlimiz, karşımızdaki insan aynasına yansınca bizim için görü- nür olacak. Demek ki merhamet olsa bu parçalarımızdan biri, karşımız- dakilerde de görünür hâle gelecek. Ama insan artık mümin aynasını ha- yatından çıkardı. Kendini koşulsuz sevmek ve şımartmak varken niye yok yere eleştirip üzmesi?

Aynaları kaldırıncı düzeliriz deme- yeceğim. Merhameti yeniden hisset- tiğimizde değil yeniden gördüğü- müzde düzeleceğiz. Çünkü denmişti ki hepimize: “Sizler yeryüzündekilere merhamet ederseniz, gökyüzündekiler de size merhamet eder.” Hayatımıza dâhil olan küçücük bir kuşun bakışlarını bütün hayvanlarda görüyor ve kal- bimiz yumuşuyorsa; her yaşlı insan kendi anne babamız gibi kalbimizi sarmalıyorsa; aşına olduğumuz bir çocuğa gösterdiğimiz hassasiye- ti yeryüzündeki bütün çocuklara göstermeye hazırsak merhamet ağacı yeniden ortaya çıkmış olacak. Yeterince güçlenirse merhametimiz, yapraklarının hışırtısını da duyaca- ğız, güneşin gölge oyunlarını da fark edeceğiz ve ağacın dalları gerinen insanın kolları gibi keyifle uzanacak yine gökyüzüne. Belki meyvelerini görecektik kadar yaşamayacağız ama ilk evimize giden yol, çalı ve dikenlerin arasından tekrar kendini göstereceği için hatırlatıcı olarak o bize yetecek. “Merhametlilerin en merhametlisi”nin yurduna huzurla gideceğiz.

1 "Ömür dediğin..." diye başlayan cümleyi nasıl tamamlarsınız?

"Bir gündür; o da bugündür." diye tamamlayabilirim. Bu cevabı da bir Mustafa Kutlu hikâyesinde görmüştüm.

2 Hayatınızda olmazsa olmaz dediğiniz üç şey...

Öncelikle ülkem; daha sonra sevdiklerim, en son da işim/mesleğim.

3 Bir koku var sizi çocukluğunuza götüren, o koku nedir?

Rahmetli annemin kokusu.

4 Şimdiki mesleğinizi yapmasaydınız ne yapmak isterdiniz?

Rahmetli annem, "Oğlum keşke doktor olsaydın, hiç kimseden muayene parası falan almasaydın; sadece iyileşen insanların dualarını alsaydın, ne güzel olurdu!" diye zaman zaman bir hayalini dile getirirdi. Tam da annemin dediği gibi biri olmak isterdim.

5 O kitabın/öykünün kahramanı sizi neden çok etkiledi?

Romancı Hasan Kayıhan'ın *Gurbet Ölümeleri* adlı romanında başkahraman Mehmet. Mehmet Almanya'da zorluk yaşayan bütün soydaşlarına ve Müslümanlara yardım eder. O romanı ve Mehmet'i hâlâ severim.

6 Özlemek deyince aklınıza ilk gelen?

Rahmetli annem...

7 Hayatınızda "bu benim kırılma noktam" diyebileceğiniz bir ânınız?

Köyde doğup büyüdüm. Köy şartlarında üniversite kazanmak 1980'li yıllarda neredeyse imkânsızdı. Üniversiteyi kazandığıma dair sarı zarflı mektubu postacının elinden alma anım benim için en büyük kırılma noktası idi.

8 Tarihte bir olaya şahitlik etme imkânınız olsa hangi olayı seçerdiniz?

İstanbul'un fethinde vücudunun her tarafı oklarla delik deşik olan Ulubatlı Hasan'ın, bütün bunlara rağmen elindeki yüce sancağı yere düşürmemesi anını yakından izlemek isterdim.

9 Cevabını çok merak ettiğiniz bir soru...

Hız. Yusuf'un güzelliği karşısında ellerindeki bıçak yarasının acısını hissetmeyen Mısır sarayındaki kadınların, bu acıyı nasıl olup da hissetmediklerini hep merak etmişimdir.

10 Ruhunuzda iz bırakan biri?

Yıllar önce ortaokulda okurken bir dersten sınıfta en yüksek sınav notunu aldığım için ders öğretmenimin notu ilan ettikten sonra bana bir kitap hediye etmesini asla unutamam. Hediye edilen kitaptan çok hocanın tavrını unutmam mümkün değil.

11 Ruhunuz nereli?

Çok bencil bir ruhum olmalı ki kendisini hoşnut eden her şeyi benimseyip, "İşte ben buyum ve buralıyım." diyor. Ruhumun "bu" ve "buralı" dediği o kadar çok cevap var ki...

12 Gözünüzü kapattığınızda duyduğunuz/duymak istediğiniz o ses?

Beni çocukluğumda ve gençliğimde uykudan uyandırıp kahvaltıya çağıran rahmetli annemin sesi.

13 Geçerken gördükleriniz...

İlginç bir şeyler görmüşsem daha sonra gelip o şeye yakından bakmak isterim. Yani daha sonra bizzat beni yanına çeken şeyler ilgimi çeker.

14 Bir notunuz var mı?

Bu dünyadaki en zengin insan bence parası ve mülkü çok olan değil, hikâyesi (hatırası) çok olandır.

AYAKÜSTÜ SORULAR?

MUTSUZLARA NERGİS YOLLA

GÜVEN ADIGÜZEL

Çeşm-i şehlânı görel­den bâğda ey serv-i nâz
Başı titrer nergisin kim oldu bîmârın senin
Avni

Bir demet nergis, kışın en sert günlerinde, bahardan hemen önce.

Dayanacak son gücünle tutunduğun, hep çatırdayan o dalın asaleti için. Zorun kalbindeki yaşamaklar'a doğru bir çiçeği hatırd tutmanın eksik zamanları. Zemherinin ortasında ümit etmeyi anlatır gibi parlıyor nergisler. Güneşi özleyen sabahların serinliğinde, sarı-beyaz elbisesiyle bir başına arziedam ederken rastladığımızda ona; ey kış sonu güzeli, kış sonu çiçeği, erken ilkbaharın güneşi! Yanına, sıcak güzelliği değil karlı yağmurlu mevsimlerin kasvetli karanlığını alarak gelecektir. Seher yeliyle yapraklarını tazeleyecek, çiy taneleriyle yüzünü yıkayacaktır. Herkes gitmiş, bir o kalmıştır gelecek baharı hatırlatan. Herkes küsmüş, yalnız o düş bahçelerinde nöbetçi. Ellermizde kokusu, üşüdükçe bir nergis.

Bir demet nergis, kışın en sert günlerinde, bahardan hemen önce.

Soğuk rüzgârlarla taşınan rayihası kızarmış burunlarımıza geldikçe, Mordoğan'ın akşam pazarında söz gelimi, yıkılmış şehirlerin ardında kalmış bir sokak tezgâhında ya da. Nergisler gelir, o eski anıları demet demet kurcalar, hatta tekrar yaşamaya bile inandırabilir seni. Bir çiçeğin buna gücü yeter mi? Kışın kalbine konmuş ümit kuşudur nergis, bütün mutsuzlukların ilacı değil elbette, harap edilmiş kentleri ayağa kaldıracak görkemin sahibi değil mesela, kırılan kalpleri onaracak keremin zerresi yoktur belki yapraklarında, insanın kışı biter mi? Uzun sürmüş kışları tanırız. Gün geldi de ne kara kışlar teslim oldu bahara. Nergisler avuçlarımıza dolar, bitmeyen ne varsa fark ettirir bize. Yol budur, yoluna ümitler

serer nergis. Gönensin isteriz içimiz. Gönensin. Bilenmesin acıya.

Bir demet nergis, kışın en sert günlerinde, bahardan hemen önce.

Mutsuzluklar bitmeyecektir, çiçeksizlik değil bu. Hayat aynıyle böyle akar, derinden gelir aşksızlıklar. "Birileri mutsuzsa, mutsuzlara nergis yolla." diyen Didem Madak'ın anlattığı yerden görünür belki hallarımız.

Sen Gül Topla, Ben Nergis'i

Bir demet nergis, kışın en sert günlerinde, bahardan hemen önce.

Nergis imkânsız aşkın sembolüdür. Adını buradan alır. Mitolojide, reddettiği aşğının (Echo) lanetine uğrayan Narkissos'un bir ırmağa bakarken gördüğü kendi aksine âşık olması, o en uzak imkânsızlığın hikâyesidir. Echo'nun Narkissos'a duyduğu derin aşk gibi, Narkissos da sudaki suretine yani benliğine âşık olmuştur. Ömrü ırmak kenarında, suya yansıyan kırgın aksini tutkuyla seyrederek geçerc; zamanla çürümeye başlayan bedeni nihayetinde çiçeklere dönüşür, nergis çiçeklerine. Narkissos narsisizmden geçerek nergis olur, imkânsız aşkın sembolü, Echo'nun sesi de tozuna karıştığı dağlarda yankılanır. Nergis çiçeği, o günden beri kibirli değilse bile farkındadır, o alımlı güzelliğini bilir, ama sudaki suretine aldanıp çürümeyecek kadar "güzeldir" artık.

Bir demet nergis, kışın en sert günlerinde, bahardan hemen önce.

Nergis hep tam zamanında gelir. Bahar yaklaşmaktadır mesela; karanlık,

kar, kasvet çökmüştür nasırlı omuzlarımıza, işte o anda derin nefeslerle içimize çektiğimiz efsunlu rayihası, buzlardan doğan ateşin şarkısını hatırlatır mutlaka. Yok olmaya, sönmeye yüz tutmuşken kalbimizdeki ateş, kıvılcımlar çakarak onu yeninden harlamaya sebep; olanca güzelliği ve baş döndürücü kokusuyla nergislerdir. Çıkalım kalbin dağlarına, sen gül topla, ben nergisi.

Gül, menekşe, süsen ve çiğdemle birlikte *Homerosçu İlahiler*'in beş çiçeğinden biri, Cizre'de Hz. Nuh'un toprağa ayak bastığında saçılan ilk nergis tohumlarının rivayeti, İber Yarımadası'nda nergis bayramı, şiirlerin söylediği hâliyle en çok sevgilinin o güzel gözü. Divan şairlerinin bekleyişi, parfüm sanayisinin biricigi. Hem âşık hem maşuk. Beyaz taç yapraklarının ortasına konmuş sarı mührüyle mest edilmiş gibi durur. Eğik boynuyla uykulu, mahmur. Bazı rüzgârları sever, incinir bazılarından. Karaburun'daki nergis tarlalarında hasat edildiği de olur, kırlarda, kayalıklarda, bahçelerde, ormanlarda, mezarlıklarda, dere kıyılarında insan eli değmeden kendiliğinden açtığı da. Her hâli güzeldir nergislerin. Her hâli ümit kokulu.

Nergis; kışın sarı güneşi, lekesiz kar beyazı, imkânsız sevmek, ölümsüz çiçek, ırmaktaki suret. Çatlayan soğanlarından fışkıran görkeminin bitimsiz namı. Fulya, abher, zerrin kadeh, kuskus çiçeği, hepsine birden nergis, hepsi nergisin bir başka güzelliğine nam olur. Bir demet nergis, kışın en sert günlerinde, bahardan hemen önce. Mutsuzlara nergis yolla! Çıkalım kalbin dağlarına, sen gül topla, ben nergisi.

ISSIZLIĞA TUTUNMAK

abdulbaki işcan

Gecenin sessizliği henüz ruhlara dokunmadan, yeni bir hayat inşa eder gibi ıssız köşelere yerleşmeyi tercih etmen seni ele veriyor. Zamanın çetrefilli aralıklarına kendini bırakıp yanı başımdaki kayalıklara sığınıyor olman da. Her şeyi yer ile yeksan edecekmiş gibi dönüp duran rüzgârın çelimsiz bacaklarında bıraktığı savrulmalar bir tarafa, ayaklarına

yer yer batan taşların ruhunda da etkili izlere sebep olduğu ne kadar da belli. Ayın gölgeleri göstermediği gecelerde dahi, gözlerinden içeri girerlerin bulacakları yalnızlık arzusundan başka bir şey değil.

Bazen bitmek bilmeyen özleyişlerin ardından umudunu yitirmeye meylettiğini biliyorum. Ne kadar acı

varsa sanki sana ait. Üstelik üzerine ağ gibi gerilen bir yapışkan geçimsizlik bırakmıyor yakanı. Kendinle sonu gelmeyen bir oyun oynamış oluyorsun. İnan ki kazanman da kaybetmen de bir şeyi değiştirmez, ikisi de aynı kapiya çıkar; gökyüzüne karanlıklar çekilir, duvarlara renksiz örtüler asılır, yollara kırık camlar atılır, bütün çıkışlar kapatılır yüzüne. Uzayıp genişleyen yaşanmışlıklar, gecenin tenhalığında ses etmeden küçük kalıntılarla sana ulaşır ve seni ağır ağır işgale uğratır.

Genzinde dünya tozuyla bedenini örtmeye uğraşırsın. Örtüne sarıldıkça karabulutların dağılacağını düşünürsün. Ama öyle olmaz. Bunları ben de annem öldüğünde öğrenmiştim. Ölümün bütün iddialardan daha inandırıcı olduğunu annem son nefesini verdiğinde öğretmişti bana. Ölümün karşısında herkes eşitmiş meğer. Acının kendini gizlediğini, hüznü sesini gecelere bıraktığını insan kaybettiğinde anlıyor.

Hem bir kere kaybetmeye gör, bundan böyle sonu gelmez sanıyorsun. Tuhaf bir şekilde gün gün eksiliyorsun. Kendine ait dünyanın sınırları dahi yok oluyor. Hangi kul bu eksilmeler, terk edilmeler karşısında sığınmanın sıcaklığını hissetmez ki? Bunlar anlaşılmayacak şeyler değil.

Bu eskimiş yurtların kucağında kendini huzurlu hissetmen ise dünya seyrini tamamlamış dervişlerin zikirlerini hatırlatıyor bana. Ayaklarımıza dolanan dünyalıkların çekiciliğini şüphesiz yitirdiği bu yurtlarda şimdilik kararıp düşmeyen yıldızları seyretmenin, “Hayatın anlamı ölmektir.” diyen babanı hatırlattığı gibi. “Herkes geceden nasipli değildir.” demişti sakalını sıvazlarken. Ömrümüze bahar serinliğinde yerleşen başka bir insan sözü işitmiş miydik bilemiyorum.

Rüzgâr estiğinde kendini göğün haşmetine bırakıyor, dualarla bezeniyorsun. Yağmur yağdığında çiçeklere dokunuyor, yüreğini sonsuz ufuklara uçuruyorsun. Dağ yamaçlarına ağıtlar gönderiyor, kederini serin sulara salıyorsun. Bir örümcek ağına tutunur gibi yaşamayı arzuluyorsun ve insanı bahtiyar kılan ne varsa onlardan kaçırıyorsun.

Gözlerinde ise yeni açmaya durmuş bir gül goncasının koparıldıktan sonra gökyüzüne veda eden bakışları var. Kalbinin en zayıf yerinde bir fırtınanın yavaş yavaş seni kuşattığını görebiliyorum. Dilini sükûta erdirmenden, annenin dualı eliyle yüzünü okşamamasını hatırladığın zamanlarda dudaklarını gevşetmenden, en çok da zamanın en تنها yanına sığınmandan... Tüm bunlardan başka ne anlayabilirim ki?

Burada üzerine yapıştırdığın ıssızlık birçok insanın canını fena yakıyor. Çocuklarımız mesela. Harap olmuş bir gönülden dökülen kırpık heceler gibi her biri. Yaşanmışlıkları daracık zamana sığdırıp terk edildikleri

garipliğe bir türlü alışamadılar. Her Allah'ın günü ömrünü tamamlamış öykülere sarılarak kucağına bırakıldığın toprağımdan yeni öyküler devşirmen de onlara acı veriyor. Başka düşüncelerin yamaçlarında dolaşarak anıları aydan, yıldızlardan, ağaçlardan, dağlardan, tepelerden, şehrin yükseklerle dayanmış en uzak tarafındaki bu ihtişamlı mekândan ve yuvamızdan sıyrarak parça parça göğe asman ve sürekli o yöne bakarak mırıldanman onları korkutmuyor değil.

Bu mayalanmış sebeplerin insanın eksikliğini cesurca yüzüne vuran bir tarafı var. Keşke bunu önceden görebilseydim diyorum. Her mevsimin beyaz güllerle hayatın dört bir yanına sızdığını fark edebilseydim. O zaman gökyüzünde maviliğin hiç kışı olmadığını bilebilirdim ve sonsuz bir baharın kollarında serpilerek toprağın varlığını alenen hissettiğimi dile getirebilirdim. Beraber geçirdiğimiz mesut bir ömrü geç de olsa anlatmaya belki de kâfi gelecek güzel cümleler kurabilirdim. Seni mutlu edecek sözler sarf edebilirdim.

Bütün şikâyetlere acı bir gülümsemeyle cevap veren bu derin mekânın zorunlu misafiryken söylüyorum bunları. Zamanın çare olan yanına sığınarak söylüyorum. Bu görkemli göğün altında ikimize ait ülkenin yıldızlarını seyre koyulmuş olarak söylüyorum.

Evlendiğimiz günü hatırlıyor musun? Beyaz bir güvercin kanatlarını cesurca çırparken birdenbire cansız bir şekilde önümüzdeki çamur birikintisine düşmüştü. Birkaç tüy havada sakince

süzülmüştü de gelinliğine sıçrayan çamurlu suyu fark etmemiştik bile. Sonra bir güvercin daha devrilmişti gökten, sonra bir tane daha. Aniden havalanan kuşların içimizi parçalayan feryatlarına kimse kulağını kabartmamıştı. İvır zıvır sözlerin lügatimizde yeri yokken sonsuz çığlıklar gibi dudaklarımızdan fısıltılar dökülmüştü. Anamlı olan ne varsa bir anda anlamını yitirmişti. Dünyalık işlerin sonucunu bu can çekişen kuşlarda bulmuştuk. Yüzümüzü birbirimizden saklayarak sessizce ağlamıştık. Kuşları neden vurdunuz, diye kimseye soramamıştık. Bu alışılmış zalimliği kimseye yakıştıramamıştık belki de.

Biz bu sert şehirlerin has kulları değildik anlıyor musun? Bin bir hesapla kurulan şu mekânlarda hesaplıca yaşamak bize düşmezdi. Hayatın gürültüsü kıymıklar hâlinde hiç durmadan batıp durdu yumuşak bedenimize. Yanı başımıza düşen çevik kanatlı güvercinler gibi bir sapan taşıyla kırıldı göğüs kafesimiz.

Gecenin aydınlığı içinin harındandır. Öyle derler. Şimdi gece de bana gündüz de. Kargaşa da benim tenhalık da.

Hiçbir tabibin eli şifa olmazken, başımı eşiğine koyduğum şifahanelerin hiçbir derdime derman olmazken sürekli bir karanlığın koynunda, üzerinde ne varsa kokusunu sunan toprağın soluğuyla soluklanmak bana yetiyor.

Artık sen ayrı âlemdesin, ben ayrı âlemde. Esirgesin Âlemlerin Rabbi seni.

LEYLA'NIN BULDUĞU MEKTUP

nagihan aydin

ILLÜSTRASYON ZEYNEP TUĞBA ERDOĞAN

Kimileri erken gider. Ardına bakmadan, kalanı düşünmeden, ayak izlerini silerek ortadan kaybolur. Dönmeyeceğini ezberletir. Ezberini dişlerinin arasında gezdirir kalan. Nefesini sorgular, göz kapaklarını yoklar. Her sabah yarım kalan sevinçlerin külleriyle eğlenen güneşi suçlar. Ayaklarından tutan çaresizliğiyle kafa kafaya gelince anlar bir nefese yenildiğini. Ezber ettiği ölümün kokusu doldurur kursağını. Sıralanır birbiri ardınca keder. Gece olur ve eşitlenir bütün renkler. Eşitlenmediği, düş ve gerçeğin aynı renge boyandığı da olur.

Karanlık odada baş ucundaki komodinin üzerinde duran mektuba baktı. Odayı kaplayan kasvetli hava kemiklerini sıkmış, zaman dört duvar arasında ufanmıştı. Rengiyle oyalandığı duvarlara gözleriyle şekiller çizdi. Bir hayalin içinde sırrını saklayacak kuytu bir köşe ararcasına hayretle baktı her dönüşünde. Tekrar aynı yöne döndüğündeyse çizdiklerinin yok olmasına sevinirken mektubun hâlâ oracıkta durmasını aklı almadı. Böyle bir kararlılığı ilk defa görmüştü. Oysa bildiği her şey bir göz kırpmayla değişiverirdi. Bu ürküten kuvvet, karanlıkta ensesine üflenmiş nefes kadar sıcaktı ve kötü

kokuluydu. Görünmeyen silüetiyle gözdağı verişine de içerledi. Tüm bunlar yetmezmiş gibi gece, beynindeki düşünceleri avuçlarının arasında korkunç bir sesle öğütmüştü.

Dışarıda, içeride olup bitenden habersiz bir âlem vardı. Kendinden kaçmak için bahaneler aradı. Gün soluğu perdelerin arasından yanıp sönen yıldızların ışıltısına takılan gözleriyle ay ışığının peşinden koşmaya başladı sonra. Ağaçların kıpırtısız duruşuna, çekirgelerin ısrarcı ritmine, dereden gelen suyun çağışına aldırmadan koştu. Ayaklarının altından kayıp giden toprak bastığı yerleri ardı sıra tazelemiş, izler kaybolmuştu. Ardına bakmadan koştu zifiri karanlığın ıpsız kucasına doğru. Saklanmanın bir yolunu bulmuştu nihayet. Üstelik göz gözü görmüyordu. Her şey gölgesiz ve ilk hâlindeydi. Anne karnındaki o güvenli karanlığı hissettiği bu yerde belki de ömrünün sonuna dek kalabilirdi. Bir rüzgâr esti sonra, perdeler hareketlendi. Gözelerini kırptığındaysa bütün görüntüler silindi. Karanlık da silindi. Tan yeri ağarırken soluğunu tuttu. Sol yanına döndü. Mektup yine oradaydı. Yataktan kalktı. Derin bir nefes aldı. Dünyaya geldiğinde ciğerlerine

hücum eden o yakıcı nefese ne çok benziyordu. İçinde ve dışında ne varsa yandığını, topuklarından saç uçlarına kadar tutuştuğunu hissetti. Kaskatı kesilmiş, hareket etmekte zorlanmıştı.

Bir mektup buldu Leyla. Üzerine sadece tarih yazılmış, adres bilgisi olmayan, sahipsiz bir mektup. Sesiyle boşluğa sataşan, hastalığı gün geçtikçe artan, köprücük kemiği sızlayan, şakaklarında beyaz teller uçuşan, güvelerin dişlediği, yanık kokusuyla burnu sızlatan, gece ve gündüzleri masallardan öğrenmiş, yağmurun gölgesinde dinlenmiş, ay ve güneşin ahitleştiği, yirmi yerrinden yaralanmış, ömrü hep aynı közde tütsülenmiş bir mektup.

Herkes korkar böyle mektuplardan. Sahiplenmek istemez kimse. Hele ki kapatılmamışsa. O aralıktan eline neler bulaşacağını kestiremezsin. Bir kere bulaştı mı kazıyamazsın. Okumasan seni takip eder. Evde, bahçede, yolda, hatta uykuda bile o yapıştırılmamış aralıktan bulanı izler. Yemeğinden çıkar, suyuna düşer, ciğerlerine iner her nefeste. Sen pes edene kadar zihnin bu hayalet istilasında yağmalanır. Eskisi gibi değildir hiçbir şey.

Öyle ya, hangi mektuptan sonra aynı kalır ki hayatlar?

Öyle ya, hangi mektuptan sonra aynı kalır ki hayatlar? Çaresiz, bulanın elinde kalır o mektup. Derin bir nefes alıp parmaklarının ucunda yürürsün kelimelerin arasına.

Sabah gözlerini açtığına aklına annesinin eski ahşap sandığında sakladığı, kabartmalı kutunun içindeki kırmızı kadife kumaşa sarılmış hâlde bulduğu mektup geldi. Sol yanına döndü ve akşam bıraktığı komodinin üzerinden alıp mektubu cebine koydu. Okula giderken mektubu kaybetmemek için elini sürekli cebine götürdü. Acaba kime yazılmış, en önemlisi de kim yazmıştı? Derste öğretmen anlatıldığı her kelimededen bir anlam çıkartıp mektupla ilgili bilgiler bulmaya çalıştı. Sadece kelimeler arasından değil sınıf arkadaşlarının, yolda gördüğü insanların yüzlerine daha bir dikkatle bakıyor incecik bir aralık bulup mektubun içine sızmak istiyordu. Sınıfta ağlayan bir arkadaşını görünce mektubun üzerinin ıslandığını fark etti. Mektubun kenarından sızan kırmızı mürekkep izlerinde parmaklarını gezdirirken birden ateşi bilmeyen bir bebeğin cesaretiyle elini mektubun içinde buldu.

Leyla'ya...

Mektubun üzerinde yazan başlığı okuduğunda içindekilerin kendine yazılmış olduğunu düşündü. Göğsünde ansızın beliren heyecanı daha fazla kontrol edememekten korktu. Öğle yemeğinden arta kalan vakitte mektubu açtığındaysa okuduğu ilk iki cümleden sonra mektubun kendisine yazılmadığını anladı.

Leyla, amca ve yengesine ailesinin emanetiymiş. Geçirdikleri bir kaza sonucu geride kalan tek çocukları kardeşine verilmiş, mutlu bir çocukluk da geçirmemiş. Amcası, olur olmadık şeylere öfkelenip acısını her fırsatta ondan çıkarmış. Her gün ütüsüz formasını gün ışığında elleriyle düzeltmiş. Küçük ciğerlerinde, sinsice yapışan evin rutubetli duvarlarını zehirli bir zırh gibi gezdirmiş. Gece bir yanıp bir sönen sokak lambasının kitabına fırlattığı o ürkek bakışların aralığında kitap okuyabilmiş ancak. Okul harçlığını amcasından gizli biriktirip bu parayla aldığı kitapları en yakın dostuna saklaması için vermiş. O kitaplar, en yakın dostunun evindeki kitaplığın en güzide köşesinde yıllarca gözyaşıyla sırlanmış. Bir sabah elini cebine attığında haftalık harçlığını kaybettiğini anladığı andaki o hüznü, dostunun kendi harçlığını ona verişyle kovmuşlar. Zaten amcasının bir hıçkırık kadar kesik ve saldırgan hesap sormalarının böyle bahanelere ihtiyacı yokmuş.

Okul çıkışı her gün dostuyla gittikleri ağacın altında şimdi en yakın dostu tek başına oturuyormuş. O zamanlar ağacı yerinden sökecek kadar korkusuz esen rüzgâr artık ağacın dallarını sallayamayacak kadar güçsüzmüş. Gövdesine sardıkları kolları artık yersiz yurtsuz kalıp kavuşamamış. Bir tek kuşların aynı tonda öttüğünün haberini almış. Mektuptan coşkulu kuş civıltıları gelse de iki dostun arasındaki boşluğu dağlar, ırmaklar, bulutlar, kuşlar, dikenli ağaçlar ve toprak doldurmuş.

Daha çocukken topraktan yaptığı oyuncaklar güneşte kuruyunca ellerinde ufalanmış. Dökülen saçlarının yerine elleriyle yaptığı her bebeğe toprak kokulu uzun saçlar takmış. Topraktan yaptığı aynalarsa yirmi yaşında boyuna ulaşmış, baktığı her yönde kahverengi derin ve köpüksüz sular üzerine yürümüş. Ara sıra bayıldığında kimselerin anlamadığı, anladıklarındaysa geç kaldıkları kansere, ilaç ve parasızlık belki de ihmalkârlık yüzünden canını teslim etmiş. Leyla vefat ettikten kısa süre sonra en yakın dostu ailelerin ısrarıyla onun sevdiği gençle evlenmiş. Gencin, Leyla'nın onu sevdiğinden hiç haberi olmamış.

Leyla artık en yakın dostunun satırlarında her yıl kendisine teslim edilemeyecek mektupların arasında saklanmaya başlamış. Can dostu ise kalbinin tam ortasına gözyaşından damıtılmış paslı çivilerle kazıdığı en yakın dostunun adını kızına vermiş.

Yarım kalan bir dostluktan geriye kalanlar öylece elinde duruyordu Leyla'nın. Ne yapacağını bilmez hâlde toprak ve gökyüzünün arasında sıkışıp kaldığını hissetti. Mum ışığının duvarda bıraktığı cılız gölge kadar küçülmüştü zaman. Vefanın acıya banıp kalem ve kâğıdı yakıp tutuşturduğunu, her bir kelimenin özlemle haşırhaşır kanının akıtıldığını; kalanın, gidenin yerine de yaşamak gibi bir utançla baş etmek zorunda olduğunu anlamıştı artık. Hızlıca mektubu hiç karşılaşmamış gibi kırmızı kadife örtünün arasına sarıp cebine koydu. Eve geldiğinde kapattığı kapının sesiyle yirmi yıl

birden uzayan siyah saçlarını toplayıp suya koştı. Aynaya baktı ve gözlerini sımsıkı kapatıp tekrar açtı. Baktığında her şey öylece duruyordu. Annesi bayat ekmekle karnını doyurmasın diye sofraya fırından aldığı sıcak ekmekleri koymuş, babası her zamanki gibi daha işten gelmemiş, kardeşi de yatağında sessizce uykuya dalmıştı. Mutfaktan radyonun cızırtısını, banyodan bozuk musluktan sızan su sesini, sokağın kalabalık uğultusunu duydu. Leyla gözlerinde biriken hüznün kılıç sesleriyle dirilirken, o büyük yenilginin meydan okuyacağı ilk güne uyanmıştı. Gerçeğiyle yüzleştiği bugünün

akşamında ellerini, üzerine bulaşan sırları taşımanın verdiği ağırlıkla yüzüne sürdü. Yüzündeki dünyalık çizgilerin, göz altlarına yığılan çığlıkların ve suyu savurdukça beyindeki derin boşlukların kapana-cağını düşündü. Gözleri, kasvetli bir yangının küllerine değip eksilmeye hazırdı artık; hüznü yirmi seneye bölen dünyanın insaniyetinde.

Annesi kapı sesini duyup salona geldiğinde Leyla'nın kapının yanında öylece kıpırtısız durduğunu gördü. Aynı anda gözlerini kapatıp açtılar. Yaklaştığındaysa kızının elindeki kırmızı kadife kumaşa değdi gözü.

ENDÜLÜS'TE HADİS YA DA BAKİ B. MAHLED'İN AYAK SESLERİ

Yirmi dört yaşında genç bir delikanlı iken ardında bırakıp gitmişti doğduğu toprakları. Döndüğünde ise pek çok şeyi hayli değişmiş hâlde buldu. Oysa Vadi'l-Kebir Irmağı'nın hemen yanı başında, yeryüzünün bütün dengesini orada mihlanarak sağladığı hissi veren Kurtuba Camii değişmemişti. Onun etrafını muntazam bir şekilde saran dükkân-

lardan oluşan çarşılar, çarşılardan yayılan kokular ve onların götürdüğü çocukluk hatıraları değişmemişti. Göz alıcı güzelliğiyle önünde boylu boyunca uzanan Kurtuba'nın zümrüt rengi ovaları, bereketli toprakları, incir, zeytin ve nar ağaçları değişmemişti.

Kurtubalı muhaddis Baki b. Mahled, otuz dört yıl süren rihleleri (ilim

yolculukları) boyunca Doğu'yu karış karış gezdikten ve kapısını çaldığı muhaddislerin her birinden yazdığı eserler ile ülkesine döndükten sonra bu topraklarda hiçbir şey eskisi gibi olamazdı. Çünkü o dönemde Endülüs'te yaşayan pek çok kimse için Doğu, varılamayan bir yerdi. Endülüslü âlimler ilim elde etmek maksadıyla en fazla Medine'ye kadar gitmişler ve hayatlarını da oradan aldıkları bilgilere göre şekillendirmişlerdi. İnsanın gözleri hangi şehri gördüyse dünyası da oradan ibaret oluyordu. Oysa Baki b. Mahled'in gözleri selam şehri Bağdat'ı görmüştü. Muhaddislerin rüyalarını süsleyen Mansur Camii'ndeki meclislere şahit olmuştu. İslam'ın en mamur beldelelerinden Şam'ı, Basra'yı, Kufe'yi görmüş her birinde bir başka muhaddisin halkasına katılmıştı. Hicri üçüncü asrın en önemli muhaddislerinden Ahmed b. Hanbel'in talebesi olmuş, Yahya b. Main'in meclislerinde hadis dinlemiş, İbn Ebu Şeybe'nin meşhur *Musannefi*'ni elleriyle istinsah etmişti. Kimsenin cesaret edemediği bir güzergâh üzerinde tam otuz dört yıl boyunca İslam dünyasını karış karış gezmişti. Böylece daha önce alışık olunduğu üzere sadece Medineli değil; Tunuslu, Kayrevanlı, Mısırlı, Şamlı, Hicazlı, Cezireli, Basralı, Kufeli, Vasıtlı, Bağdatlı, Horasanlı muhaddislerin muazzam koleksiyon-

ları da Endülüs'e taşınmış ve Baki b. Mahled'in açtığı bu çağır ile Endülüs bir hadis yurdu hâline gelmişti. Ancak bu uğurda yaşadıkları, Baki b. Mahled için hiç de kolay değildi.

Baki b. Mahled'in rihleden döndüğünü öğrenen hadis talebeleri ellerinde hokka ve kalemlerle ilk günden itibaren etrafını sarmaya başladılar. Onun ilminden yararlanmak için her fırsatı değerlendirerek, bazen muhteşem sütunlar ve kemerlerin altında bazen mütevazı mescitlerde, turunc ve badem ağaçlarının gölgesinde veya kandillerin aydınlattığı sokaklarda halkalar kurdular. Elbiselerinin yenlerinde taşıdıkları yazı malzemeleriyle koşar adım bu derslere yetişmeye çalışan talebeler ve onların her geçen gün artan sayıları Endülüslü âlimlerin dikkatini çekti. Derslerde Baki daha önce hiç duymadıkları kitaplardan hiç duymadıkları rivayetler naklediyor, alışılmışın dışındaki bu bilgiler de ulema arasında huzursuzluğa neden oluyordu. Günden güne artan şikâyetler sonunda Emevi Emirî Muhammed'in kulağına gitti ve söz konusu sorunu çözmek için taraflar huzura davet edildi.

Emir Muhammed'in davetine icabet etmek maksadıyla Baki b. Mahled ve Endülüslü ulema saraya doğru yola çıktılar. Heybetli muhafızların eşliğinde yüksek kemerli revaklardan, kuş sesleri arasında havuzlu bahçelerden geçerek zarif ve geniş bir salona ulaştılar. Geniş pencerelerin aydınlattığı bu ferah mekânda bir süre beklediler. Ancak mekânın ferahlığı Baki b. Mahled'e hiç sirayet etmiyor, izzetli bir âlim olarak burada kendisi hakkında verilecek kararı beklemek ona ağır geliyordu. Güçlü yapısı ve heybetli duruşuna rağmen bitkin bir hâlde gözleri uzaklara daldı. Bir ömür ilim uğrunda yaşadığı sıkıntı-

lar gözlerinin önüne geldi. Doğu'dan Endülüs'e onlarca eseri getirmek hiç kolay olmamıştı. Zaten yolculuğun kendisi başlı başına bir meşakkattti. Denizde korsanlar ve dalgalarla mücadele, karada eşkıya ve düşman korkusu vardı. Denizde rüzgârın zayıf olduğu zamanlarda yolculuk günlerce uzayabiliyor, şiddeti iyi hesaplanmadığında ise fırtınayla karşılaşılabilirdi. Vasıta bulamadığında günlerce yürüyerek bazen sadece lahana yapraklarıyla beslenerek idare etti. Bu yolda beş parasız kaldığı zamanlarda kâğıt ve mürekkep alabilmek için elbiselerini satmak zorunda kaldı. Yıllarca böyle yokluk içerisinde kiralık han odalarında veya mescitlerde konaklayarak, mum alevinde kitap istinsahıyla geçinmeye çalıştı. Mihne zamanında türlü fitne ve karışıklıklar yaşanırken hadis talep etmek ayrıca riskli bir işti. Hokka taşımının suç olduğu zamanlarda her türlü tehlikeyi göze alarak muhadislerin kapısını çalmak ve gizlice üç-beş hadis almaya çalışmak cesaret gerektiriyordu.

Baki b. Mahled tüm bunları düşünürken muhafızın gür sesiyle kendine geldi. Emir, mağrur duruşuna yakışan bir edayla işaretini vermiş ve misafirlerini huzuruna kabul etmişti. Misafirler, onu düşünceli bir hâlde elindeki eseri incelerken buldular. Bu, kaç zamandır Kurtuba'da ulema arasında huzursuzluklara neden olduğu iddia edilen bir *Musannef* idi. Bugün burada Emir her iki tarafı da dinleyerek kararını verecekti. Ya Endülüslü ulemanın dedikleri gibi bu kitaplar mevcut fıkha muhalif görüşler içererek halk arasında fitneye neden oluyordu ya da tüm bunlar tahmin ettiği üzere yeni fikirlere tahammül edemeyen ulemanın kıskançlığından kaynakla-

nıyordu. Bir süre eserin bölümlerini inceleyen Emir, bunun kıymetli bir hadis telifi olduğunu anladı ve hemen saray kütüphanesiyle ilgilenen görevliyi huzuruna çağırdı. Görevliye bu eserin kütüphanede mutlaka yer alması gerektiğini söyleyerek derhâl bir nüshasının istinsah edilmesini emretti. Daha sonra meraklı bakışlar arasında Baki b. Mahled'e yönelerek ilmini yaymasını ve hadislerle ilgili bildiklerini insanlara çekinmeden aktarmasını söyledi.

...

Bir perşembe ikindisinde, kırmızı beyaz revaklarla bezeli avludan ezan sesi etrafa yayılırken, Kurtuba Camii'nde sair zamanlarda görülmeyen bir kalabalık dikkatleri çekiyordu. Burada ancak ordu cihada uğurlanırken, emirler halktan biat alırken ya da cuma namazları için çevre bölgelerden halk toplandığında böyle bir izdiham yaşanırdı. İnsanlar avludan dışarı taşmış bir o kadarı da caminin etrafına yayılmıştı. Toplanan cemaatin binekleri için ayrılan kısım bile epey bir yer kaplıyordu. Derken yüksekçe bir yere çıkan müstemlilerin gür sesi yankılanmaya başladı. Bunlar Baki b. Mahled'in meclisine gelen kalabalığa onun naklettiği hadisleri duyurmak için görevli olan insanlardı. Önce meclisin başladığını duyurarak insanları sükûnete davet ettiler. Sonra çektikleri besmelenin ardından Endülüs'ün büyük muhadisi Baki b. Mahled'i takdim ederek ona çeşitli sözlerle övgü ve duada bulundular. Nihayetinde kible yönünde kendisine ayrılmış olan kürsüsü üzerinde şükreden gözlerle muazzam kalabalığı izleyen Baki b. Mahled sözü aldı ve elindeki kitabı vakur bir edayla açarak hadis nakletmeye başladı: "...Kâle'n-nebiyyü sallallahu aleyhi ve sellem..."

SARIYER'DE IHLAMUR ESİNTİSİ

CEMAL BALİBEY

Mevsimlerin insanın ruh hâli üzerine tesiri olduğunu az çok hepimiz biliriz. Kış mevsiminin kasvetli havalarının galebe aldığı günlerde ilkbahar ve yaz mevsiminin ısıltılı günlerini iple çekeriz. Işıyan gökyüzü, canlanan tabiat pek çoğumuzu sokaklara davet eder, kışa nispetle daha neşeli ve oşkulu oluveririz.

Yaz sıcaklarının kendini hissettirdiği haziranın son günüydü... Aradan geçen uzun yılların özlemiyle öğren-cilik döneminde kaldığım Sarıyer'e kadar uzandım. Sahilde, mavi göğün altında dalgaların şapırtısını duya duya uzun bir yürüyüşün asudeliğine kapıldım. Her adımda başka bir oşkuyu yaşadım, içim açıldı. Hem

kendimi hem etrafı dinlemek için bir banka oturdum. Üstümde kocaman, berrak bir gökyüzü, önümde uzanan pırıl pırıl bir deniz... Kıyıda oltasını denize atanlar sabırla denizden çıkacak nasiplerini bekliyorlardı. Yalnızca yüzümü okşayan rüzgârın ve çalkalanan denizin sesi duyuluyordu. Denizin mavisi su yeşiline alıyor, güneş bir define ısıltısıyla dalgaların üzerine dökülerek sessiz bir gösteri sunuyordu. Gökyüzünde top top bulutlar bembeyazdı. Havada latif bir esinti dolaşüyor, hemen önümde alabildiğine uzanan deniz hafiften kımıldıyordu. Kıyıya bağlı tekneler sakın denizin mavi suları üstünde aheste aheste salmıyor, sandallar akıntıya kapılmamak için kıyıdan kıyıdan geçiyorlardı. Bir masal kita-

bının resimlerine bakıyordum sanki. Uzun zamandır zihnimde solgun bir kartpostala dönüşen Sarıyer, tıpkı eski günlerde olduğu gibi capcanlıydı. Her şey güzeldi ve yerli yerinde duruyordu. ieği altın yaldız, suyu telli pullu olan bu şehre vurgundum ben de. İki bir denizin titreyen maviliğine bakmaktan alamıyordum kendimi. Küçük dalgalar Boğaz'ın diğer sahiline ulaşmak istercesine neşyle birbiriyle yarışıyor, güneş karşı yakadaki camlara daha kızıl vuruyor, renk ve ışık oyunları bir şehrayine dönüşüyordu. İki yanı yeşil tepelerle kaplı Boğaz'ın firuze renkli suları her göreni hayran bırakmaya yetiyordu. Denizle oynayan güneş yansımalarına dalıp gidiyordum.

Yelkovan Kuşları

Değme bir ressamın tuvalinde dahi rastlanmayacak bir renk zenginliği vardı karşımda. Gün, pembeden kızıla dönen bulutlarla güzel bir tablo çizerek veda ediyordu. Güneş sanki sarı ile kırmızı arasındaki bütün tonlarını cömertçe göstermek istiyordu. Bu harikulade manzarayı sahilden uzak bir noktada, denizin üzerinde aniden sökün eden kuşlar tamamladı. Bunlar, kanatları suya değecek kadar denize yakın uçan ve birbirini takip eden yelkovan kuşlarıydı. İyi yüzücü ve dalgı olan bu kuşlar uçarken denize o kadar teğet geçiyorlardı ki neredeyse suyun yüzeyini yalayacaklardı. Her ne kadar telaşla sürekli bir yere

yetiştirilmiş gibi uçsalar da her daim Boğaziçi'nin değişmez müdavimleriydiler. Yelkovan kuşları önce kanatlarını pır pır birkaç kez çırpıp ardından su kayağı yaparcasına hızla süzöldüler. Sürü hâlindeydiler ve hızlı hızlı kanat çırparak uzaklaşıp gittiler. Onları zevkle seyrederken Orhan Veli'nin bir anlığına her şeyi geride bırakarak uzun bir yolculuğa çıkmaktan bahsettiği dizeleri döküldü dilimden: "Gün olur, alır başımı giderim, / Denizden yeni çıkmış ağların kokusunda. / Şu ada senin, bu ada benim, / Yelkovan kuşlarının peşi sıra."

Huzur Veren Sahil

Sarıyer, mavisinin yanında yeşilliğini olanca gürlüğüyle hâlâ koruyordu. Arka planda adım başı erguvanları, meşeleri, ulu çınarları, manolyaları görüyordum. Bir şemsiye gibi açılarak yüksek tepelere kurulmuş fıstık çamları boğazdan geçen gemilere âdeta el sallıyordu. Uzun süre öylece kalıyorum orada. Saatler dötrnala koşmuş, vakit hayli ilerlemiş, gece Boğaz'ın üzerine inmeye başlamıştı. Ayın şavkı denize vuruyor, sularla oynaşip duruyordu. Gökyüzüne saçılmış yıldızların uzak, mat ışığını seyretmeye doyamıyordum. Dakikalarca uzak bir noktaya takılıp kalan gözlerim, bana göz kırpan karşı sahilin ışıklarına kayıyordu. İnsana huzur veren bu sahil bana geçmiş günleri hatırlama fırsatı sunuyordu. Hatıralar canlanıveriyordu muhayyilemde, içimde bir yolculuğa çıkıyordum.

İhlamur mevsiminde Çayırbaşı'ndan Sarıyer'deki öğrenci evimize her

gelişimizde otobüsün açık pencerelelerinden içeri harika bir koku dolardı. İnsanı mest eden bu hoş rayihanın mahiyetini, nereden yayıldığını ilk zamanlar anlayamamıştım. Zamanla yanı başından geçtiğimiz, ihlamur ağaçlarıyla dolu küçük bir koruyu andıran Rus sefaretinin bahçesinden geldiğini keşfetmiştim. Otuz beş yıl önce önünden her geçişimde tecrübe ettiğim bu nadide koku, bir anda maziye alıp götürdü beni.

Sahilde Akşam Yürüyüşleri

Arkadaşlarla Sarıyer sahilinde akşam yürümelerimiz geldi hatırıma. Ev halkı olarak genellikle yatsı namazını Sarıyer Camii'nde kılıp sahile doğru yürürdük. Harharalı bir günden sonra gecenin tatlı serinliğine kavuşur, günün yorgunluğundan bir çırpıda sıyrılırdık. Yorucu ders çıkışlarında sahilde yürüyüşlerimiz de vardı ama biz öğrenciler için en iyi vakit, gece vaktiydi. Sarıyer'i fethetmiş edası takınırdık; elimizde tesbihler, dilimizde şiirler, marşlar, ilahiler... Birbirimizin ağzına bakar dururduk. Aynı yoldan geçmiş, aynı sudan içmiş arkadaşların arasında yaşamak ne güzeldi. Aramızda neşçyle konuştuğumuz, arada duraksaya duraksaya ilerlediğimiz konularımız vardı. Çocuklar gibi şendik, muhabbetin bini bir paraydı. Necip Fazıl, Sezai Karakoç, Erdem Bayazıt, Cahit Zarifoğlu gibi bilumum üstadımız muhabbetimizin misafiri olurdu. İçinde dava, davet, memleket, istikamet, mücadele geçen kelimelerle kurulurdu cümlelerimiz. Hem yürür hem konuşurduk; derslerden, fakülteden, arkadaşlardan, memleketin her türlü hâlinen...

Her birimiz ortak bir dil tutturmuş, bir ideolog havasındaydık. Güzeldi o yürüyüşler, her şeyi paylaştığımız arkadaşlarımızla yeniden doğardık âdeta. İstanbul'da doğmamış ama bu semtte İstanbullu olmuştuk. Aradan onlarca yıl geçmesine rağmen güzel bir film gibi hatırlıyorum o günleri. Şimdi merak ediyorum, bizim şevkle adımladığımız o sahili kimler aynı dertle dolaşılıyor, kimler adımlıyor?

Emsalsiz Sessizlik

Bazı geceler ise spor kıyafetlerimizi giyer, Rumelikavağı tarafına doğru koşardık. Boğazı en yüksek yerden gören Telli Baba'ya yakın bir yerde mola verirdik. Sessizliğin hükümferma olduğu bu yerden Boğaz'ın Karadeniz çıkışına kadar vahşi bir yeşillik uzanırdı. Bu ıssız mekânda cırcır böceklerinin nağmeleri eşliğinde bir müddet emsalsiz Boğaz'ı seyreder dururduk. Bu musikiye çalılar arasında yanıp sönen ateş böceklerinin ışıltısı masalsı bir hava katardı. Siyahlara bürünen kapkaranlık gecede deniz ıslıl ıslıl yakamozlarla bezenirdi. Aşağıdan gelen püfür püfür esintilerle sarmaş dolaş olur, tabiatın fısıltısına kendimizi bırakırdık. Boğaz, tepeden aşağı baktığımızda çok güçlü akan dev bir ırmak gibi görünürdü. Bizi hemen yutuverecekmış gibi ağzını kocaman açmış, esatirî bir ejderhaya benzetir, iliklerimize kadar ürperirdik. Bu dehşetengiz manzara ne çok etkilerdi bizi!

Efsunlu Hatıralar

Birçok şeyin ilkinin yaşamıştık Sarıyer'de... Mesela yemek pişirmek, çamaşır yıkamak, ütü yapmak gibi ev

işleriyle yzleşmiştik. İlk denemeleri-mizde çok zorlanmış, o zaman anne-mizin kıymetini daha iyi anlamıştik.

Belki şimdi birçok kimseye tuhaf gelecek bu kadar da olmaz dedirtecek anılarımız da oldu. Sarıyer'deki evimizden en az beş kilometre mesafede, ayırbaşındaki ğrenci evimize eşyaları taşımamız unutulur mu hiç? Ayakları katlanan ranzalardan birini sağ, diğerini sol kolumuzla kavradığımız, üzerine de sünger yataklardan ilave ederek sırtlandığımız yeni bir taşıma sistemi icat etmiştik. Her biri ikişer kişiden oluşan küçük bir konvoyduk. Gözlerden uzak bir vakitte, yağmurlu bir gecede, üstelik ıslanmayı ve çamura batmayı göze alarak yapmıştik bunu. Büyükdere'de gece bekçileri bu hlimize anlam veremeyip durdurmuş, bir suç unsuruna rastlayamayınca istemeye istemeye bırakmak zorunda kalmışlardı.

Her ramazan ayı geldiğinde ev sahibimizin Ortaeşe caddesindeki konağının bahçesinde verdiği iftarlar ise bir başka güzeldi. Bahçede ağaçların altına masalar kurulurdu. Büyük kazanlarda yapılan yemeklerin açısı da kendisiydi. Çoğunlukla çevredeki işçilerin katıldığı iftarın sonunda edilen dua ise biz öğrencilere aitti. Konağın girişinde, perdeyle ayrılmış bölümde kadınların kıldığı teravih namazının imamı ve müezzini de her daim bizdik.

Zaman zaman yurtlarda kalan arkadaşlarımızla ğrenci evimizde cem olur, çiğ köfte ya da balık ziyafetleri dzenlerdik. Ardından bol aylı soh-

bet dehlizlerinde kaybolur, gönülden gönüle akan ilahiler ve marşlarla coşardık. Herkesin demirbaş ilahileri vardı. Her defasında tükenmek bilmeyen bir hevesle onları ilk kez duyuyormuş gibi dinlerdik. İlahiden marşa geliş gidişlerle bazen hüzün bazen de neşe makamına geçiş yapardık. Bunu Necip Fazıl ya da Erdem Bayazıt'ın öfkeli şiirleri takip ederdi. Ruhumuzu rehin alan o seslere kalben de teslim olurduk. şimdi büyük bir özleyişle hatırladığım o sesler kuladımda çınlıyor. Dostluk halkamızın genişlemesinde bu keyifli ortamın payını göz ardı etmem mümkün değil. Bu sohbetlerin, güçlü bir mensubiyet duygusu yaratabilecek kudrete haiz olduğunu şimdi daha iyi anlıyorum.

Evden sokağa çıkarken abdestsiz adım atmama temrinlerimizi, ilk balık tutma denemelerimizi, hele de gece Boğaz'da yzmelerimizi unutmuyum hiç? Suyun altına daldığımızda karanlığın verdiği ürperti hâlâ o günkü gibi yaşar durur hafızamda. Daha neler neler... Bütün bunları Sarıyer'de yaşamıştik. Geçmişe ait bütün bu hatıralar zihnimden bir tayf gibi geldi geçti. Bunlar benim masalımı zenginleştiren hüzünlü, ama bir o kadar da efsunlu hatıralar... şimdi artık çok uzak bir geçmişte kalan ve hasretle andığım o günleri bana hatırlatıyor. O geri gelmeyecek güzel günlerin burukluğunu getirip yıkıyor yorgun yüreğime... Kim bilir özlediğim daha ne çok şey vardı, artık geri gelmeyecek olan eski günler gibi... Bir zaman yaşadığımız bu semt günün birinde zlem olup çıkar mı karşıma? Ah, yine gitsek, bir yaz günü orada

otursak, dostların peşine düşüp ılık akşamları onlarla paylaşsak... Eski Sarıyer'in tadını yakalamak için köşe bucak dolaşsak birlikte. Bu kubbede bki kalacak hoş bir sada bıraksak...

Meltemle Gelen İhlamur Kokusu

Bir müddet oturduğım bankta daldığım tatlı rüyadan uyanmış tekrar bu eşsiz manzarayı temaşa etmeye koyulmuştum. Haziranın bu son akşamında birden ihlamur kokuları sağanağı içinde buldum kendimi. Çiçekleri, glleri uçuk kokularından tanırım. İhlamurun kokusuyla diğerlerini birbirinden hemen ayırt ederim. Rzgra tutunarak bahçe duvarını aşmış ta yanı başıma gelmiş ve hoş kokusuyla nasıl da beni mest etmişti. Sezai Karakoç, mevsimi geldiğinde "Sultanahmet'e haydi ihlamur kokusunu içimize çekmeye gidelim." dermiş. Sahile kadar taşan enfes ihlamur kokusunu derin derin iime çekmeye başladım. Ortalığı kavuran yaz sıcağının akşamında tatlı bir meltemin getirdiği ihlamur kokusundan şöyle derin nefes alarak ferahlamayı kim istemez ki?

İstanbul'un birçok semtinde haziran sıcaklarıyla kokusunu kaybeden ihlamurlar, Sarıyer sahilinde gece yürüyüşü yapanlara hâlâ baharın tazeliğini hatırlatmaya devam ediyor. Eğer haziran ayı içinde bir cami avlusu ya da mezarlık yakınından geçerken güzel bir koku yüzünüzü okşuyorsa bilin ki ihlamurlar iek açmıştır. Artık bahar yerini yaza bırakmaya hazırlanmaktadır.

BİR FİLOZOF

20. yüzyılın en büyük düşünürlerinden biri olan Nurettin Topçu (1909-1975) Maurice Blondel'den mülhem kurguladığı aksiyon felsefesini İsyah Ahlakı teziyle Sorbonne'da sunarak doktorasını tamamladı. Fransız hocaların orada kalması yönünde tüm ısrarlarına rağmen milletine olan vefa borcunu ödemek için 1934'te ülkesine döndü. Mektep mâbeddir, diyan Topçu, kırk yıl hocalık yaptığı lise ve dengi okullarda abdestsiz tek bir derse dahi girmedii. Ahlaklı bir isyan şuuruu ile öğrencilerine şahsiyet dersi veren mistik filozof, insandan sudur eden tüm hareketlerde makul ölçüyü yalnızca aşkın olana, Allah'a yönelme gayesi ile benliğe başkaldırmada aradı.

BİR HİKMET

Tevazu. Kibrin cazibesini boğan erdem. Lokman peygamberin oğluna öğüdü, kıssadan hisse: *"Kibirlenerek insanlardan yüzünü çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Çünkü Allah kibirle kasılan, kendini beğenmiş, çokça övünüp duran kimseyi sevmez."* (Lokman, 31/18) Lakin tevazu da samimi kalple... Özünü incitmeden, ifratla tefrit arası terazide dengede kalabilme asıl mesele. Benliği yücelten iltifatlara kulluk bilinci ile arifane bir tebessümle gülüp geçme. Abdülhakim Arvasi'nin deyişiiyle "Kibrin en kötüsü tevazu süsü altına gizlenmiş olandır." Ey süs, güzeli çirkin eyleme...

ÜÇ TAVSİYE EMRAH KANLIKAMA

BİR SİĞINAK

Kütüphane. Zamanı yavaşlatan örtü. Ruhları sağaltan ve hayrete düşüren güçlü mekân. Beşikten mezara anlam arayışımıza yoldaşlık eden sessiz dostlar durağı. Kalplere şifa ve sadrı genişleten ecza... Modernizmin tüm dayatmalarına karşı pasif bir direniş aktivisti. Kendinden kaçıp yine kendine kalışın, insanlığın keskin zekâları ile yola revan oluşun, kutlu bir müjdeye ram oluşun tanığı muhkem sığınak, *"Yaratan Rabbinin adıyla oku!"*

ÖLÜM ÇOK MEŞHURDU, TANIYAMADIK

HÜSEYİN AKIN

Bütün mevzular masa etrafında toplanmış problemlerini konuşuyorlardı. Konuların da kafası, gözü ve kolu neden olmasındı? Önce adı Tecimbaz olan bozuk para bakışlı adam konuştu: “Enflasyon yükselir, düşer faturasını ben öderim. Soğan, sarımsak fiyatlarının bile manşete çıkması benim yüzümdendir. Para hem konuşur hem hakkında sürekli konuşturur. Alışveriş dün olduğu gibi bugün de insanların en yaygın ve en egemen iletişim biçimidir. Din ile ticaretin ilişkisi karşısında benim susma lüksüm yoktur. Şayet gelirim varsa karnım toktur.”

Oradakiler devasa bir şehir hâlinde yorgun argın tezgâhından kalkmış üstü başı un, şeker ve tuza bulanıp belenmiş bu adamın söylediklerini hayranlıkla dinliyorlardı. Bir kenarda nalbantlık yapan adam ulu orta karşılık verdi: “Desene Tecimbaz Bey sen yükünü tutmuşsun!”

Tecimbaz Bey önce bu adamın ne demek istediğini anlamaya çalıştı, sonra sözünü hassas terazide tartar gibi konuştu: “Fesüphanallah! O nasıl söz nalbant kardeş? Ben ipek yolundan, baharat yolundan dönüyorum da sen cenazeden dönüyor değilsin. Sen nasıl hayvanların ayağına nal çıkıp bantlıyorsan ben de mal ve eşya sevgisi ile yanıp kavru lan insanların gönül tahtalarına nal

çiviliyorum. Bütün mesele gönüller eşya karşısında incinip duyarsızlaşmasın.”

Nalbant öyle uzun boylu konuşacak seviyede biri değildi. Öyle olsaydı zaten nalbant olmazdı. Hem memlekette nal çıkacak hayvan mı kalmıştı ki? Hem nalına hem mihına vurarak cevap verdi: “Tecimbaz Bey yokluğunuz nasıl kayıp ise bütün hayatı ve insanlığı kapsayacak şekilde varlığınız da bir ayıptır!”

Tecimbaz Bey karşısındaki bu ezik duruşlu adamdan hiç böyle bir söz beklemiyordu. Şaşkınlıktan elindeki hayli pahalı cep telefonunu düşürdü. Sade vatandaş vasfıyla bu toplantıyı modere eden Hayreddin Usta konuşma tartışmaya dönüşünce hemen devreye girdi: “İkinizin de ne dediğini anlayamadık. Daha ötesi ben hayret ettim. İkinizin de bu dünyadaki evi mezarlık manzaralı değil bildiğim kadarıyla. İkiniz de rızkınız için uğraşıyorsunuz. Böyle yüksek sesle tartışmanız niye?”

Nalbant esnaf öne atıldı: “İkimiz de aynı kıymette isek günün akşamına, akşamın da sabahına kadar neden televizyon kanallarında bir sürü uzman adam Tecimbaz Bey’den bahsediyor da benim semtimden bile geçmiyor?”

Moderatör Hayreddin Usta sitem eder gibi karşılık verdi: “Aşk olsun Nalbant kardeşim, şu şehir insanların çokça şikâyet ettikleri tüketim sendromuna nasıl da hemen ayak uydurmuşsun.”

Ticaret konusu öyle kolay bitebilecek bir mesele değildi. Moderatör Hayreddin Usta sözü masanın en uç noktasında bulunan Oygüç Sandık Bey’e vererek ikili söz düellosunu bitirmek istedi. Oygüç Sandık Bey’in ticaretle ilgili konuşmaların bu denli yoğun olmasından pek memnun olmasa da bunu çaktırmak istemiyor gibi bir hâli vardı. Kırmızı kravatı ve ceketinin yaka cebine iliştirdiği kravatıyla uyumlu mendili göz alıcıydı. Gözlükleri kâh elinde kâh gözünde kâh alnına yapışık hâlde etrafındakileri çok önemli şeyler konuştuğu konusunda ikna etmek istiyor gibiydi. Mikrofonu yerinden çıkarıp eline alarak konuşmaya başladı: “Dünyada en zor şey insanı yönetmek, toplumu terbiye etmektir. Bu emanet bize tahsis edilmiş. Yönetme arzusu görünme ihtirasıyla birleştiğinde gücümüzün ve kudretimizin bayrağı gönderlerde dalgalanacaktır. Benimle ilgili dünya kütüphanelerini dolduracak kadar tez hazırlandı, kitap yazıldı. Tecimbaz Bey’in başının ağrısını giderecek olan da bizden başkası değildir. Açık oturlara bakın, hep biz konuşuruz

Anladım siz

ölümsünüz!

İçimizde en ünlü

olup da tanınmamak

için tebdili kıyafet

gezen kişi sizsiniz.

ve hep bizi konuşurlar. Koltuklar ve sandalyeler hep bize hizmet eder. Toplumun sinir sistemini bile biz çekip çeviririz.”

Nalbant yine kendini tutamadı söze balıklama daldı: “Ağam iyi diyorsun, doğru söylüyorsun da sen de benim gibi at bakıcısı değil misin? Senin mesleğinin soyu da seyisliğe kadar uzanıyor bilmez değilsindir. Biz ayağa nal akarız siz kafaya, öyledir zahir, değil mi ağam?”

Nalbant’ın sözleri ve üslubu Oygü Sandık Bey’in hiç hoşuna gitmemişti. Hele durup durup ağam, diye hitap etmesi iyice keyfini kaçırmıştı. Muhatap almamaya niyet etse de dayanamayıp Nalbant’ın yüzüne bakmadan cevap verdi: “Teessüf ederim nasıl konuşuyorsunuz benimle! Nalbantsanız nalbantlığınızı bilin. Ben sizin nalbantlığınıza karışıyor muyum? Derebeyi düzeninde mi yaşıyoruz kalkıp bana ağam, diye hitap ediyorsunuz? Haddinizi bilin! Ben burada bütün memleketi ve milleti temsil ediyorum. Tabii ki bilinirlik ve görünürlük oranım sizden fazla ve farklı olacak!”

Tam o anda içeriye omuzları hafif eğik zayıftan bir ihtiyar girdi. Sanki yeri önceden belirlenmiş gibi masanın dışına taşan sandalyeye oturdu. İçerideki hiç kimse onu tanıımıyordu. Zaten onun da kendini tanıtmak ve parmakla gösterilmek gibi bir derdi ve hedefi yoktu. Kimsenin tanımadığı gibi merak da etmediği bu adam Vefatettin Bey’den başkası değildi. Aslında her seferde vaktinden

bir saniye bile şaşmayan bu adam ilk kez programın bitmesine yakın geç gelmişti. Oygü Sandık Bey konuşmasını kesip yeni gelen Vefatettin Bey’e “hoş geldin” deyip “Seğmen misin?” diye sordu. Vefatettin Bey “Öyle de denilebilir efendim.” diye karşılık verdi. Ses tonu ve kelime aksanı şehirli biri olduğu intibayı uyandırıyordu. Yerinden sükûnetle kalkıp moderatör Hayreddin Usta’nın yanına giderek kulağına eğildi. Her ikisinin de jest ve mimiklerinden anlaşıldığı kadarıyla vaktin daraldığını ve çok az vaktin kaldığını haber veriyordu. İçlerinden biri “Adama bak hem herkesten sonra geliyor hem de çok az vaktimiz kaldı diye ikaz ediyor. Ne pişkinlik!” diye homurdandı.

Daha sırada sorunlarını anlatmak için bekleyen şikâyeddin Bey, Ayıpettin Hanım, Zararettin Efendi, Kayb Ed-Din Efendi ve Hararettin Bey gibi daha birçok zevat vardı. “Vakit dar” ikazını ciddiye alan moderatör Hayreddin Usta hiç tereddüt etmeden bugünkü oturumu kapatmak niyetindeydi. Fakat son bir kişi olarak Vefatettin Bey’i de konuşturmanın uygun olacağını düşündü. Oradakilere mikrofonu sandalyesi masanın dışına taşan bu adama uzatmalarını rica etti. Hâlbuki Vefatettin Bey ortama oldukça geç gelen biri olarak konuşma sırasının kendisine verileceğine hiç ihtimal vermemişti. Çaresiz mikrofonu eline alıp konuşmaya razı oldu. Masanın etrafındakiler Vefatettin Bey’i görür görmez bir anda aşına bir insanla karşılaştıkları hissine

kapılmışlardı. Şöhrettin Bey daha fazla dayanamayıp Vefatettin Bey'e sordu: "Söyleyin, sizi ben nereden tanıyorum?"

Duraksadı Vefatettin Bey, soruyu bu soruyu sorana çevirdi: "Siz söyleyin asıl, beni nereden tanıyorsunuz?"

Şöhrettin Bey o kadar ünlü birisi iken kendisine tanıdık gelen adamın kalkıp kendisini tanımazlıktan gelmesine bir anlam verememişti. Aynı şaşkınlıkla konuşmaya devam etti: "Sanki çok yakından tanıyor gibiyim sizi. Âdeta sizin dizinizin dibinde hafızlık dersi alıp sizin rahleitedrisinizden geçmiş gibiyim. Sizin fakültenizi bitirmişim gibi diyeyim de anlayın."

Vefatettin Bey ima ile acele etmemesi gerektiğini söylemeye çalıştı Şöhrettin Bey'e. Madem bu mikrofona kendisine verilmişti, öyleyse onun hakkını hakkaniyetle vermesi gerekiyordu. Mikrofonun düğmesini kapattı, ağız mikrofona dönük konuşmaya başladı: "Dostlar öncelikle sizlerden özür dilerim. Geç kalma hakkımı üzerinizde kullandığım için. Her ne kadar siz tanımazlıktan gelseniz de ben en yakınınızda bulunan, komşunuz, akrabanız ve ahbabınız olan birisiyim. Aynı zamanda sizin oralıyım. Ürkmeyesiniz ve rahat konuşasınız diye konuşmanın bitimine dâhil oldum. Kimse adımla anmaz. Kimse benden konuşmaz. En konuşkanınız bile ancak arkamdan konuşur. Hâlbuki ben sürekli konuşurum. Konuşmamın içerisinde sizler de varsınız. Oygüç Sandık kar-

deşim, Tecimbaz kardeşim, Nalbant kardeşim, Hayreddin Ustam ve sen Şöhrettin Bey sizleri nasıl tanımam ki?"

Nalbant, Vefatettin Bey'i pürdikkat dinlerken gayriihtiyari yerinden kalktı, bir sırta vâkıf olmuş gibi bağırdı: "Anladım siz ölümsünüz! İçimizde en ünlü olup da tanınmak için tebdili kıyafet gezen kişi sizsiniz. Şimdi hangi yüzle aramıza geldiniz?"

Güldü Vefatettin Bey. "Size dönük yüzümle, yani insan veçhemle geldim!" diye karşılık verdi.

Nalbant oturmak niyetinde değildi, konuşmasını sürdürdü: "Sizi aramızda olmayan yanlarınızdan tanıdım. Adınıza ne heykel dikildi ne okul yaptırıldı. Konusu ölüm olan bir panel bir konferans ya da bir derse öyle kolay kolay rastlamadık hiç. Siz kendi lisanınızdan konuştukça biz sizi duymazdan geldik. Sözlerinizde keyfimizi kaçıran bir şeyler vardı. Tecimbaz Bey sizi dinlerse kârının azalacağını düşündü, Oygüç Sandık Bey insan olarak gücünün biteceği gerçeğiyle yüzleşmek istemediği için sizin adınızı bile anmadı. Siz yokmuşsunuz gibi davrandı. Şöhrettin Bey bilinmenin şehvetiyle size tepeden baktı. Hepimiz biliyorduk ki en çok Nalbant'ın kendisi ile ilgili sözlerinden memnuniyet duymuştu."

Takdir hislerini paylaşmaktan geri durmadı: "Nalbant kardeşim, sen de ölümle kardeşsin. Beni en az benim kadar iyi tanıyorsun. Bilirsin ki ölü-

mün de terbiye edici bir tarafı vardır. Size şu an hasta yatağında beni bekleyen içinizden birinin mesajını iletmek isterim. Kimi geceler yatağının ucunda ona refakatçilik ediyorum. Geçen yanından ayrılırken size şu mesajı ulaştırmamı istirham etti. Onu hafızama ve niyetime en yakın mesafede tutuyorum, avuç içimde."

Vefatettin Bey avucunun içinde bir sır gibi sımsıkı tuttuğu kâğıdı açıp okumaya başladı: "Benim dünya kardeşlerim, sizinle ahirette de kardeş olarak bir arada olmayı ne çok isterim. Ne çok birlikteliğimiz oldu. Ne çok yollarımız, kollarımız misali birleşti. Şimdi yatağımdan adım atamaz durumdayım. Bu duygularımı kaleme alma lütfunu bağışlayan Rabb'ime hamdüsenaalar olsun. Aziz kardeşlerim fazla söze hacet yok. Bütün mesele şu hadiste toplanmış gibi: *"Resulüllah bir çizgi çizerek; 'Bu insandır.' dedi. Onun yanına bir çizgi daha çizdi ve 'Bu onun ecelidir.' dedi. Sonra daha uzağa bir başka çizgi çizdi ve şöyle dedi: 'Bu da insanın emelidir, işte böyle yakın olan (ecel) insana daha önce gelir.'"* (Kardeşiniz Yol Oğlu Hâdi)

Vefatettin Bey Yol Oğlu Hâdi'nin mesajını okuduktan sonra sessizce kapıya yöneldi, kimseye bir şey söylemeden çıkıp gitti.

Masanın etrafındakiler derin bir oh çektiler. Akılları sıra bu sefer de kefeni yırtmışlardı. Tecimbaz Bey ticaretine, Oygüç Sandık Bey siyasetinin başına geri döndü. Salonun bütün lambaları ölüm sessizliğinde söndü.

B İ R   a Z I B İ R   i Z İ

“Kendi yaygaramızdan başka bir şeyi duyamaz mı olduk artık? (...) Yalnızca ocuklar mı kaldı su birikintilerini, kaldırım kenarlarındaki taşmış su oluklarını görünce sevincinden ışlıklar atan? Ve burunlarına vurup daşılan iri yağmur tanelerine yalnızca çocuklar mı kaldı glen?”

Wolfgang Borchert Ama Fareler Uyurlar Geceleyin kitabından...

“Edebiyat en keskin sınırları aşmamıza izin vermiyorsa ne işe yarar?”

GÜZİDE ERTÜRK

@guziderturk x guzideerturk

**Güzide Ertürk'ün yolculuğu kalemle nasıl kesişti?
Sizi yazarlığa götüren kırılma anını ya da kavşağı
hatırlıyor musunuz?**

Önemli bir kavşak olduğu için hatırlıyorum. Üniversitenin kantinindeydik, bir grup öğrenci edebiyat dergisi çıkacaklarını, ilk toplantıya istersek katılabileceğimiz duyurusunu yaptı. Ben o sıralar edebiyata küskün bir psikoloji öğrencisiydim. Aslında edebiyat okumak istemiştim ama üniversite sınavına girmediğim için o hakkımı kaybetmiştim. Psikoloji bölümünü de sevmiştim. Toplantıya katılmayı düşünmedim ama iki arkadaşım çok ısrar etti, “Hadi gidip bir bakalım, ne olacak ki?” dediler. Ben gönülsüz de olsam dayanamayarak katıldım. O toplantıdan sonra her şey değişti. Birkaç senedir uzak kaldığım edebiyatın kokusunu yeniden almak beni canlandırmıştı. Dergiyi

SÖYLEŞİ
EMİN GÜRDAMUR

çıkartırken Üsküdar, Kadıköy, Süleymaniye hattını dolaşıyorduk. Edebiyatın tam ortasına düşmüş-tüm, mezuniyetim birkaç sene gecikti. Haydarpasha Numune Hastanesi'nin psikiyatri servisinde yaptığım stajdan sonra kesin bir karar verip "Ben yazar olmak istiyorum." dedim.

Yazmak kimileri için iyileşme kimileri için kaçış kimileri için-se kendini keşfetme uğraşı. Yazma eyleminin sizdeki karşılığı nedir?

Aslında yazmak çok içgüdüsel bir ihtiyaç. Sait Faik'in "Haritada Bir Nokta" öyküsünde bahsettiği gibi ben de yazmadan duramıyorum. Öyle zamanlar oldu ki yazmamak için bir yığın sebebim vardı, ben yine de kendimi şaşırtarak yazdım. Zamanla bunun keşif olduğunu düşünmeye başladım. Keşfettiğim her neyse onu aynı zamanda tanımalıydım. Aksi takdirde zihnim sürekli bir arayış peşinde oluyordu. Fakat bu keşif sadece kendimizle ilgili değil insanları, dünyayı keşfetme arzusu. Hem de iliğine, kemiğine kadar. Bizi ne yaralıyor, hâlâ nefes alabiliyor muyuz? Bu soruların da peşine düşüyorum.

Annelikle yazarlık arasında nasıl bir ilişki var sizce? Birbirini tüketen, öğüten bir ilişki mi? Yoksa birbirini besleyen, çoğaltan, derinleştiren bir alış-veriş mi?

Anne olduğum zaman şöyle söz verdim kendime: "Artık ilk sırada

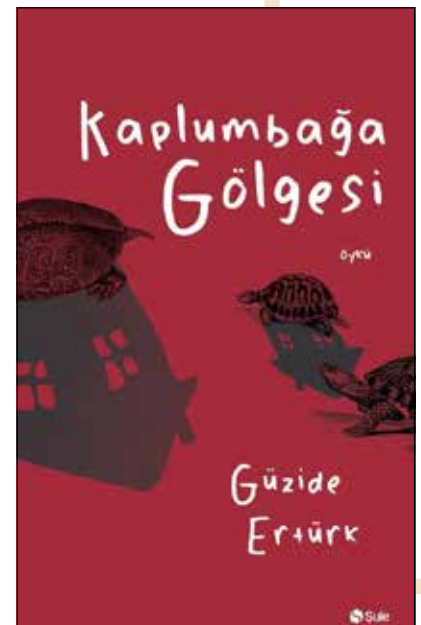
annelik var, bunu asla unutma." Yazarlıkla anneliğin birbiriyle alış-veriş yapmasına izin vermeyecek kesin çizgiler koydum ikisinin arasına. Ama zamanla bu çizgiler eridi. Anne kimliği tabii bütün tevazusuyla yazarlığı da besleyip çoğaltıyor. Yolda yürüyen herhan-gi bir insana bile artık eskisi gibi bakamazken bu duygu kaleme de bulaşıyordur eminim. Annelik, insana ayrı bir güç veriyor. Başka-larını yaşatabilmek için yaşamam gerektiğini fark ediyorsun.

Bir öykünün bittiğini nasıl anlarsınız? Bittiği, basıldığı hâlde sizinle konuşmaya, yol yürümeye devam eden öyküleriniz, romanlarınız var mı?

Yazarken çok eleştirel davranıyorum, hikâyenin güzel olduğuna ikna olmam vaktimi alıyor. Yine de şüpheyi yaklaşıyorum ona ve sürekli sorgudan geçiriyorum. Eleştirel ve şüpheci tarafım susmuşsa ve içimden "Bu iş tamam!" sesi yükseliyorsa hikâye bitmiş demektir. Öykülerle roman arasındaki farkı söylersem; *Kül Ormanı*'ndaki karakterlerden ve hikâyeden kopmak istemedim. İçimdeki ses, "Henüz bitmedi." diyor, kahramanlar yeni bir olay örgüsü bekliyordu ve açıkçası zihnimde oluşan bu yeni dünyada yaşamak, oradaki kahramanların izini sürmek çok güzeldi. Dört sene kesintisiz süren bir yolculuktu. Mekân üzerinde de yoğunlaşmış her taşını ince ince ördüm. Bilmiyorum bir daha oraya uğrar mıyım?

Öbür Dünya Öyküleri'nde Müslüman bakış açısıyla bir İlahi Komedy'a kaleme aldınız. Cennet, cehennem, araf tasvirleriniz İslami referanslara sahip. Bu kitap Dante'ye tekzip miydi, selam mıydı, seyahati asli topraklarına geri çağırma mıydı? Bu fikir nasıl gelişti, neydi asıl amacınız?

Dante gerek hayatıyla gerekse eserleriyle beni etkileyen bir şair. *İlahi Komedy*'daki ustalığını, sanatsal dilini, müthiş hicvini göz ardı edemeyiz ama her ne olursa olsun içinde hakikat yok. Cennet,

cehennem ve “araf”a hakikatin gözlükleriyle bakmaya çalıştım ve kurgunun gerçeğe birleşmesinden nasıl bir metin ortaya çıkar bunu merak ettim. Hristiyanlıkta ve Yahudilikte öteki dünya inancı çok cılız kavramlarla dolu, hatta içi boş diyebiliriz. Oysa İslam çok derinden yaklaşıyor bu konuya. Evet, seyahati asli topraklarına geri çağırarak diyebiliriz buna.

Loretta’da yer alan “Keşkeler Şeytanı” öykünüzde iblis insana pişmanlıkları, keşkeleri üzerinden yaklaşıyor. Keşkeler sakıncalı mıdır gerçekten?

Keşkeler insanı bir ateş topu gibi yakabilir. Şimdiyi ve yarını görmemizi engelleyen küçük şeytanlar! Faust gibi ruhumuzu şeytana satmasak da o bizi farklı kılıklarda takip etmeye devam eder. Hiç pes etmez. Keşkeler de bu kılıklardan biri.

Modern Türk öyküsü, katı pozitivist rüzgârların gölgesinde teşekkül etti. Bu da edebiyatımızı, doğal zenginliklerinden, fantastik ve gerçeküstü anlatılardan uzaklaştırdı maalesef. Sizin öyküleriniz tam da burada sessiz sedasız bir itiraz ba-

rındırıyor. Bu konu hakkında neler söylemek istersiniz?

Edebiyat katı olanı eritmiyorsa, ölü olanı diriltmiyorsa, en keskin sınırları aşmamıza izin vermiyorsa ne işe yarar? Mevzu ötekini, hayatı anlamaksa iki kere ikinin her zaman dört etmediğini bilmemiz gerekir. Ama bence burada biçim kadar kalite de önemli. Doğal zenginliklerimizi yozlaştırma ve sürekli aynı şeyleri tekrar ederek tüketme hatasına da düşebiliriz. Ayrıca yanlış anlaşılmasın, gerçeklikle ilgili sorunum yok. Gerçeklik, zehir kadar güçlüdür. Fantastik edebiyat bu zehri kullanmayı bilmeli. Onu yabana atmak lazım. Bazen hayatı tüm katılığıyla, bir kaya gibi hissetmemiz gerekir. Bazen hayatı tüm absürtlüğü ve çıplaklığıyla görüp güleriz de. Türk öyküsünün bu sağlam zemine ihtiyacı var. Gerçek olanı yorumlama yeteneğimizi kaybedersek kaybolma ihtimalimiz yüksek. O zaman bir kısır döngünün içine düşeriz. Öykü yazmanın en güzel yanlarından biri, sizi tek bir türe mahkûm etmemesi. Kısa zamanda, hızlı geçişler yapma imkânı sunuyor.

“Bir Öykü Karakterinin Firarı” öykünüzden hareketle sormak istiyorum: Kahramanlarınızla aranız nasıldır? Söz dinlemedikleri, başına buyruk hareket ettikleri vaki midir?

Onların peşine takılmayı severim. “Bir Öykü Karakterinin Firarı”nda ve onu takip eden diğer iki öyküde “Diego ve Prenses” ve

“

Keşkeler insanı bir ateş topu gibi yakabilir. Şimdiyi ve yarını görmemizi engelleyen küçük şeytanlar!

"Eflatun'un Sonu"nda kalemi karakterlerin eline verdim. Zaman zaman bunu yapmak gerekir ama kontrolü elden bırakmadan. *Loretta*'yı yazmadan önce tamamen farklı bir çalışma içindeydim. Ama *Loretta* yere öyle bir düştü ki mecburen kafamı çevirip ona bakmak zorunda kaldım. Son romanım *Kül Ormanı*'nda Elmados Elmuhattel beni çok uğraştırdı. Tanıdığım en zor ve baskın karakterdir kendisi. Ona şimdi burada durmalısın demem, biraz pazarlık yapmam gerekti. Hoş, bu pazarlıktan kim kârlı çıktı acaba?

Yurt dışında Türkçe yazan, Türk edebiyatına dâhil olan birisiniz. Gurbette olma duygusu, Türkiye'yi dışarıdan seyretmek deneyimi size avantaj mı dezavantaj mı sağlıyor?

Yaklaşık on beş yıllık bir deneyimden bahsediyoruz. İlk yıllar çok farklıydı. Sokak kapısını açıyorsunuz ve dışarda sizin dilinizi konuşan hiç kimse yok. Bu çok ağır bir duygu. Ama zamanla bunu bir zenginlik olarak görmeye başladım. Birincisi, Türk edebiyatından asla vazgeçmeyerek ikincisi, yaşadığım kültürün dilinde de yazmaya karar vererek. *Kül Ormanı*'nı bu etki altında yazdım ve benim için inanılmaz derecede ilginç bir deneyim oldu. Türkiye'de roman olarak yayımlanırken, Amerika'da tezim oldu.

Kaplumbağa Gölgesi'nde Türkiye'ye sadece Midilli Adası'ndan bakabilmişim. Uzak, ulaşılmaz

ve puslu görünüyordu. *Kül Ormanı*'nda istediğim mesafeyi yakaladım. Biraz önce konuştuğumuz fantastik edebiyatla gerçekliğin harmanlanması diyebiliriz buna. Büyük resmi görebilmek, mekâna geri dönüp ayrıntılarda değişiklik yapma olanağı da sağlıyor.

Mitlere, masallara, klasik metinlere atıflarda bulunuyorsunuz. Hem onlarla kurduğunuz ünsiyetin mahiyetini hem de genel olarak beslenme kaynaklarınızı merak ediyoruz.

Edebiyatla ilgileniyorsanız gayriihtiyari yolunuz mitlerle ve masallarla kesişiyor fakat benim özel bir ilgim olduğu doğru. *Mantıku't Tayr*'ın, *Hüsnü Aşk*'ın, *Amak-ı Hayal*'in, *Binbir Gece Masalları*'nın topraklarında büyüdüğüm için olsa gerek. Birkaç sene önce Portland'da dünya mitolojileri ve halk edebiyatı dersi aldım. Çok sevilen, yoğun ilginin olduğu bir derstir. Mitolojik metinlere Batı'nın gözüyle bakmak beni biraz sarstı. Batı ve Doğu arasındaki uçurumu ilk defa orada bu kadar şiddetli bir şekilde gördüm. Klasik edebiyatsa her zaman baş tacı olmuştur. Dönüp dönüp okuduğumuz ve bir türlü eskitemediğimiz metinler. Ahmet Hamdi Tanpınar bunların başında gelir.

Kaplumbağa Gölgesi'nde özellikle evsizlere, günümüzün önemli bir problemi olan mültecilere odaklanıyorsunuz? Onlara dair dikkatinizi tetikleyen neydi?

Teksa's'tan Portland'a yeni taşınmıştım. İkizler henüz iki yaşında. Biraz hava almak için şehrin kitapçısına gittim. Raflardan bir kitap seçip kitapçının kafesinde okumaya başladım. Sonra bir baktım, etrafım kitap okuyan, uyuklayan, telefonunu şarj etmek isteyen evsizlerle dolu. Kitapçıdan çıktım, sokakta her adım başı bir çadır var, evsiz kampları var. O zamanlar İbrahim Mübarek'in başında olduğu bir evsiz kampı vardı. İbrahim Mübarek, sonradan Müslüman olmuş bir siyahiydi. Onun hikâyesi beni iyice çarptı. Mülteci sorunu da yeni patlak vermişti. Böylece evsizlik,

mültecilik ve benim bir kente yabancı oluşum doğrultusunda *Kaplumbağa Gölgesi* doğdu.

Ve Filistin. Orada, gözlerimizin önünde bir soykırım gerçekleştiriliyor. Bir avuç vicdanlı insan dışında dünya susuyor, olup bitenleri görmezden geliyor. Batı'da yaşayan biri olarak Batılı aydınların, entelektüellerin konuya ilişkin tavırları hakkında neler söylersiniz?

İlk defa devlet ve halklar arasında büyük bir ayrım olduğunu bu kadar net gördüm. Bir avuç da

olsak susmamak güzel bir şey. İlk defa susmaktan bu kadar rahatsız olduğumu hatırlıyorum. Bir kum tanesi kadar küçük olsam da hareket etmem gerektiğini anladım. Tin House, Portland'daki önemli yayınevlerinden biridir. Oradaki bir dinletiyi Refaat Alareer'in "Ölmeliysem, Bir Mesel Olsun Bu Ölüm" şiiriyle başladı ve o gün öldürüldüğü haberi verildi. Refaat Alareer'in şiiri ve ölümü bir meseleye yol açtı. Bu mesele küçük müydü, büyüdü mü tartışılır ama mesele olması, unutulup gitmemesi dikkate değerd. Üniversite hocaları üzerlerindeki baskıdan şikâyet ediyordu. Bir edebi-

yat hocamız, Mahmud Derviş'in şiirini tahlil edersek bize ekstra puan vereceğini söyledi, bir diğeri ödevleri askıya alıp "Ders için değil dünya için endişelenin." dedi. Protestocular, üniversitenin kütüphanesinin adını "Refaat Alareer'i Anma Kütüphanesi" olarak değiştirdiler, ta ki polis her şeyi silip süpürene kadar. Önemli bir kırılma ve dönüm noktasından geçiyoruz, umarım sonuçları iyi yönde olur.

Genç yazar adaylarına hangi tavsiyelerde bulunurdunuz, sorusunu size şöyle sormak istiyorum: Yolun başına dönecek olsaydınız, henüz yirmili yaşlara adım atmamış Güzide Ertürk'e neler söylerdiniz, ona hangi nasihatlerde bulunurdunuz?

Bu kadar çok kafana takma derdim öncelikle. Zor bir yol seçtin ve bu yolda ilerlemek istiyorsan arada bir rahatlamaman gerektiğini de unutma. Arada bir durmadan konuşan geveze insanların sesini kıs, şu satırın altını mutlaka çiz derdim. Kuş ölür, sen uçuşu hatırla ve yaz derdim.

“

Bazen hayatı tüm katılığıyla, bir kaya gibi hissetmemiz gerekir. Bazen hayatı tüm absürtlüğü ve çıplaklığıyla görüp güleriz de.

YİTİK TAŞI

ayşe ünüvar

Sık ağaçları geçip, ara yola saptı. Gecenin koynunda kaybolan karaltıyı tek tük seçenler oldu. Cami cemaati bayram namazına vardığında tam da eşikte paslı bir cila kutusu buldu.

Selamünaleyküm

Aleykümselam!

Kimin ola ki bu?

Neymiş o?

Cila kutusu olsa gerek. Pek eski!

Çoluk çocuk tekerledi geldi zağar!

Olur. Olur. Bu zamanda her şey olur.

Nuh nebiden kalma sanki.

İmam efendi bilir belki?

Ne bilsin yav! Belli ki iki yeni yetme işi bu!

Öyle öyle de. Ta bizim zamanların markasıydı bu teneke kutu.

Dedesinden kalma bir sandıktan aşırıldı velet. Geldi cami dibinde oynadı belki...

Olur olur bu zamanda her şey olur.

Kalabalığı selamlayarak girdi. Eşikte durup konuşmalara kulak verdi. Ahalinin ayağıyla oradan oraya savurduğu kutuyu eğilip aldı.

Eskiden yiten şeyleri, yitik taşına hıfzederlerdi. Batı köşesindeki oyuğa koyuver gel çocuğum şunu, dedi. Yanı başında duran torununa. Çocuk kutuya garip garip baktıktan sonra caminin arkasına dolaştı. Birkaç yaşlı, değerli yitikler saklanırdı oyuğa, hani bunun ne değeri var sanki, dediler. Ağz ağza verip yavaşça söylediler bunu! Onları duymuş gibi ince bir üslupla değeri vardır, değer veren yanında elbet, dedi ve camiye girdi. Ötekiler, bayramdı, namazdı, mübarekti unutup hay be adam, sen de yine buldun ham bir yan, deyip güldüler... Namazdan sonra bayramlaşıp evine, mahallesine dağıldı herkes. O oracıkta kalakaldı. Torunu beklemek

İLLÜSTRASYON NACİ BARIŞAN

istediyse de tatlı bir dille çocuğu eve savdı. Birkaç kişi elini öptü bayramlaştı. Cemaat tamamen çekilip bahçede yalnız kalınca, batı köşesine doğru yürüyüp oyuktaki kutuyu eline aldı. Kokladı, kalbine bastırdı. Cebine koyup gelmiş, dedi. Deli Tahir gelmiş! Hiç gitmedi ki! Gitmesin de... Doğruca mezarlığın yolunu tuttu. Akyola vardığında kadın erkek, çoluk çocuk mezar ziyaretinden dönenleri selamladı. El öpmek için gelenleri tok bir gülümseme ile savıp yolunu tuttu. Üzeri tazece ıslanmış mezarlar, mevsim çiçeklerinin toprak yükseltilerine saplandığı mermerler gördü. Ağlama seslerine, dualara, bayramlaşmalara kulak verdi... Kalbi küt küt atıyor, eve savdığı torununun peşinden gelebileceğini akıl etmiyordu. Uzakta sapsarı çiçekler açmış mezarı gördüğünde gözleri hızlıca iki kıyıyı taradı. Oradaydı. Oturmuş bekliyordu. Adımlarını sertleştirip nergis kokusuna doğru seğırtmeye başladı. Kara servilerle gölgelenen yolu göz yaşlarıyla geçtiğinden, selam verenleri bile göremedi. Seğırttikçe yol bitmedi. Seğırttikçe kan revan içinde bir Tahir görüyor, yetişemiyor, kucaklayamıyor, yarasını saramıyordu! Ne işe yararsın sen, dedi bağırarak! Ne işe yaradın? Arkadaş mı sayarsın kendini? Yoksa dost mu? Kimsin sen? Kimisin Tahir'in? Alt ucu yetişemeyensin! Etraftakilerin şaşkınlığını görse kendine çekidüzen verecek bir adamdı ama kataraktlı gözleri yaşlarla doluydu. Görmedi. Görmek istemedi. Belki de bir ayağı çukuru adımlarken, kendini el aynasında bulmak istedi. Kaybettiği kendini yeniden bulmak. Kaybettiği dostluğa sarılmak! Utanmak! Utandırıl-

mak! Nitekim ağlamak rahatlatıyor, yıllardır kalbine batan acıyı yumuşatıyordu. Nergis kokusu yakınlaştı. Gözlerini elleriyle kurulayıp gelen iki kişinin selamını aldı. Sola dönüp çam ağaçlarının çevrelediği mezara vardı. Nergisler açmış, sen gelmişsin, selamı gelmiş, dedi tüylerini okşayarak. Yere çöktü sonra. Elleriyle nergisleri aralayıp toprağı avuçladı. Hıçkırma hıçkırma ağlamaya başladı. Torun torba sahibi olmuş, karısını kızını kaybetmiş, yılları akıtan hoyrat zamanın karşısında dimdik durmuş, yıkılmamış ama her bayram Tahir'in mezarına vardığında kendini kaybetmişti. Acı yerli yerinde duruyor. Hep o günü, o acı, kara, bahtsız günü hatırlayıp kendini suçluyordu. Kadim zamanlardan kalma bir hikâyeydi bu. Kız oğlanı, oğlan kızı sever. Hem de deli divane. Sırılsıklam. Karasevda! Lakin zengindir kız. Oğlansa fakir! Boyacı. Ayakkabıları boyar. Babası da ağa yanında yanaşma. Tahir doğar. Sonra Vesile! Ağanın tek kızıdır Vesile! Yere buza koymadığı, elini sıcak sudan soğuk suya değdirmemiş Vesile! Gönülleri akar birbirine Tahir'le. O vakit şehirde kaç dere varsa taşar dolar, taşar dolar. Yağmur başka, kar başka süsler çiçekli baharları. Ilık bir rüzgâr durmadan o şehrin dağlarını dolaşır. Hasılı aşk, göğün de yerin de dimağında yer etmiş, canlı cansız tüm nebat bu suyun akışına olur vermiştir. Vakitler nisanı vurduğunda nergisler açar o şehirde. Her evin bahçesinde bu çiçekten vardır ve kimse diğerini nergisi var diye, kıskanmaz ama Ak Ağaların evinde bir nergis daha vardır ki bıyığı terlemiş oğlu olan her evin ahalisi, bu nergise göz koymakta gecikmez. Vesile

nergislerin en güzeli, en alımlısı! Bu şu demektir o şehirde: Kız arkasıyla gelecek. Bohçasıyla, sandığıyla, halısı zilisi, atı kısrağı, ineği çanağıyla. Varı variyetiyle! Ağa babasının nüfusu ile... Abileri evli Vesile'nin. Çocukları olmaz! Vesile en yiğit en dobra en sözü geçen herife varacak ki babasının oğullarına yargın verecek! Öyle de olur. Şehrin ağabey kısmı çoktan oğullarına beğenmiştir Vesile'yi. Ak Ağa gururlu. Kız bilir der! Arayanı, soranı, isteyen çok nasılsa. Biri olmazsa diğeri. Hepsi pirüpak şehrin öz evladı. Tarla takka ne istersen var. İcarlar da birleşirse Ak Ağa'nın oğullarını kim durdura! Ak Ağa'nın Kapısı dünür dünür vurulur. Vuruldukça yorulur. Yoruldukça dedikodu ayyuka çıkar! Vesile derler, yanaşmanın oğluydu! Kimmiş? Görülmüş şey değil tövbeler olsun! Olmaz! Zinhar yalandır bu! Ne etsin nergis kokulu Vesile, sıracalı Tahir'i. Hem yanaşmanın oğlu. Ayağı çarıklı. Daha dün geldi. Dün gördü şehri anası atası.

Bize ne gerek!
Şehrimin yerlisiyim, değirmenin kurlusuyum!
Anası belli atası belli!

Hadise abilerin kulağına sonra Tahir'in babasının kulağına gidince, abiler ilk Tahir'in sonra babasının kulağını bükerek. Bir bükmeyle bitecek sandıkları söz döner dolaşır, uzar, yayılır ve dile düşer.... Böyle böyle eriyip akmaya başlayan Vesile, konaktaki odasına kilitlenir ki babasının da haberi olmuştur. Tahir ayaklarından organla bağlanıp konağın şu zamanda bile hâlâ duran kör kuyusuna baş aşağı sarkıtılır. Tahir

““

**Hasılı aşk, göğün
de yerin
de dimağında
yer etmiş, canlı
cansız tüm nebat
bu suyun akışına
olur vermiştir.**

kuyuda inledike toprak toprak ses yayılır. Vesile odasında duvarları yumruklaya yumruklaya aklını yele salar! Nergis kararmıştır! Ak kızın adı karaya çıkar. Arayan, soran, iç geçirip, dünürlük edenler tek tek çekilir. Tahir kuyuda. Aç. Susuz. Sevgisiz. Babası ile anası konaktan kovulur. Yanaşmanın tek evladı bu Tahir! Çocukları olmamış da dağlardan inip gelirlerken bir köknar koynunda kundaklı bulmuşlar, denilir. Denilir de denilir. Laf uzar gider böylece. Tahir kayıptır. Kuyuda olduğunu iki abi, baba ve Vesile’den başka bilen yoktur. Geceleri Tahir inler. İnledike Vesile delirir. Deli kızı kim alır? Elbet alan bulunur. Abiler, konağa borcu olanı bulur, oğluna kızı verelim deyip işi kapatırlar ama bu kapanan işin sonu, sonsuza kadar sürecektir bir acıya mal olur! Tahir’i kuyudan çıkarıp yaralarını sarıp yedirip içirip kızı sana vereceğiz, derler. İnanır Tahir. Umutlanır, kendince kanar gider bu soysuz yalana... Seni derler, falanca çiftliğimizde bekler Vesile. Ahıra gir, Vesile’yi bul. Durma. Koş haydi! Sürünerek, topallayarak, nergis kokularını içine çekerek ahıra varır Tahir! Dağın başıdır orası. Dağların başı desek yeri. Ne ses ne nefes ne Vesile vardır ahırda. Bekler biraz. Kimsesizliğin içine işlediği bir anda eli sopalı beş altı adam girişirler Tahir’e! Aslında Tahir orada ölmüş der bilenler. Kimileri ise başka şeyler! Başka utançlar sezdirirler. Tahir delirir! Kız zaten delirmiştir ama abileri söz verdikleri oğlana nikâh ederler kızı... Zamanlar zamanlar sonra kimselere zararı kalmayan Tahir, şehir meydanında, pazar yerinde, amele kahvesinde eski velespit ile dolaşır durur. Annesiyle babasından ses çıkmaz bir daha...

Köknarın koynunda kundağı bulundu, sevdalandı, delirdi, ana kayıp, baba kayıp derken efsaneye döner Tahir’in hikâyesi ve o şehre yeni gelen Kaymakam tarafından duyulur olanlar! Kaymakam, Tahir’i merak edip çağırttırır. Gelmez Tahir. Ayak direr. Bunca eğilen baş varken aşk ile dimdik duran adamı gözüyle görmek ister kaymakam ve olduğu yere gider. Tahir o günlerde velespitinin selesine bağladığı bir boya sandığıyla dolaşıp durmaktadır. Kahvede, arşıda ayak-kabı boyar! Boyamaktan çok ciladır Tahir’in işi. Parlattıka kendini görür, parlattıka Vesile’yi, parlattıka annesini, parlattıka babasını, parlattıka köknar ağacını ve parlattıka o gün haber alıp da ahıra yetişemeyen arkadaşlarını görür durur! Sonra bu parlatmalar başka bir şeye dönüşür. Tahir ayakkabı yüzlerinde sevdiğini, anasını, babasını görmeyi unutup şehrin yüz­süz, hırsız, uğursuz, adletsiz takımını görmeye başladığında yanı başında kara bir köpek hasıl olur. Tahir parlatır. Köpek bakar. Köpek gördüğü her kirli yüzü o sabah ezan vaktiyle bulup parçalar. Ne kimse ölür ne de kuduza karar! Tahir’in kara köpeği tarafından ısırılanlar için, mutlaka bir apanoğlu var bu herifte diye yayıldığından, herkes bu köpekten kaçır olur... Böyle böyle yıllar geçer. Ne Tahir ölür ne de köpeği! Tahir’in dağlara doğru gidip bir daha gelmediği, köpeğininse her bayram öncesi şehri dolaşıp dedelerinden kalma suçların sahibi torunları aradığı söylenir...

Başka bayramların her sabahında, yitik taşının oyuğunda bulunan paslı cila kutusu, bir bilinmez el tarafından, Ak Ağa’nın konağının kara kapısına bırakılır ve ortalığa yeni bir nergis kokusu yayılır...

Ahmed Şamlu*Farsçadan Çeviren: **Seher Başaran****AYDINLIK GELECEK**

Bir gün yeniden bulacağız güvercinlerimizi
 Nezaket elinden tutacak güzelliğin
 Bir gün gelecek en kısa şarkı
 Bir öpücük olacak
 Bütün insanlar da
 Kardeş olacak
 O bir gün artık kimse evinin kapısını kapatmayacak
 Kilitler efsane olacak
 Ve yaşamak için kalp yetecek insana
 Bir gün gelecek her sözün anlamı sevmek olacak
 Ta ki sen başkalarının hatırına konuşmuş olmayacaksın
 Ve bir gün gelecek her sözün şarkısı
 Hayat olacak
 Sonunda başkalarının hatırına şiir yazmak için kafiye arama
 zahmetine girmeyeceksin
 Bir gün her dudakta bir şarkı olacak
 Öyle ki en kısa şarkı, buse olacak
 Ve o bir gün gelecek sen de geleceksin temelli
 Ve nezaket güzellikle bir bütün olacak
 O gün yeniden güvercinlerimize yem atacağız birlikte
 Ve ben o günü bekliyorum dört gözle
 O gün bir gün gelecek ben olmasam bile...

B a ş k a
 S e s l e r

*Tanınmış İran Yeni Akımı'nın şairleri arasında yer alan Ahmed Şamlu, vezin üslubundan çıkıp vezinsiz şiire başlamıştır. Bu üslup İran'da beyaz şiir, mensur şiir ya da Şamlu-yi şiir olarak bilinmektedir. Ahmed Şamlu özgürlük şairi olarak ünlenmiştir.

ĐİVAN ŞİİRİNDEN SAĞLIKLI BİR DİYET ÖNERİSİ

canan olpak ko

Malumdur; günümüzde birçok insan çeşitli zayıflama yöntemlerine başvuruyor, ayna karşısında daha bir belirgin hâle gelen fazla olduğunu düşündüğü kilolarından kurtulmaya çalışıyor. Elbette insan sağlığı açısından fazla kilolar istenmeyen bir durumdur ve aşırıya kaçmadan, spor yaparak desteklendikten sonra ve tabii tıbbın kontrolünde birtakım diyetlerin uygulanması mantıklı olabilir.

Hadi bir diyet önerisi de divan şairlerinden gelsin. Üstelik yeme içmeden kesilmeye, kalori hesapları yapmaya gerek bile yok. Başarı oranı yüzde yüz. Sadece âşık olacaksınız, işte o kadar. Gerisi, çektiğiniz hasretlik yüzünden kendiliğinden hallolacak. Baki o meşhur “görsünler” redifli gazelinde aşkın tasvirini şöyle yapıyor: Ten-i zârumda pehlûm üstühânı sayılır bir bir / Beni seyr itmeyen ahabbâb mûsikârı görsünler

Mealen şunu söylüyor Baki: Zayıf te-nimdeki kaburga kemiklerim bir bir sayılır. Beni görmemiş olan dostlar, mûsikâra baksın.

Mûsikârın iki farklı anlamı var. Bunlardan ilki, rüzgâr estikçe gagasındaki deliklerden türlü seslerin çıktığına inanılan mitolojik bir kuş. Diğer anlamsa kaval ve türevlerini içeren nefesli çalgılar. Şairin kastettiği anlam ikincisi olmalı. Bu vesileyle aşkın bedeninin, kamış otu gibi zar zayıf olduğunu söylemeye çalışıyor. Benzetmede, kamış otundaki boğum yerleri de aşkın bedenindeki kaburga kemiklerine denk geliyor. Baki, bir başka beytindeyse benzetme tercihini çengden yana kullanıyor: Ehl-i aşkın nâlesin ney kâmetin çeng eyledin /

Pâdişehsin etdiği şimden geri kânûn olur

Çeng, arp türevi telli bir çalgı. Divan şairleri, çeng aletindeki sıra sıra tellerin yandan görünüşüyle göğüs kemikleri arasında ilgi kurup çengi, aşkın hasret yüzünden zayıflamış bedenine teşbih malzemesi yaparlar. Baki de bu beyitte; sevgilinin, aşkın inlemesini ney, boyunu çeng eylediğini söylüyor. İkinci mısraya bakılırsa sevgilinin bundan sonra aşkı kanun yapacağı aşıkârdır. Tabii şair, sevgiliye padişah olduğunu söyleyerek kanunu iki farklı anlama gelebilecek şekilde kullanıyor. Diğer anlama göre; padişahlar kanun koyucudur, sevgili de bir padişahdır. Hâliyle âşık, onun kendisine verdiği her türlü mihnete bir kanun hükmü gibi razıdır. Baki, şu beyitte zayıflığının sebebinin doğrudan aşk olduğunu itiraf ediyor: Za’fdan şöyle gam-ı aşk ile nâ-peydâyem / Ki hemân şît u sadâm işidilür nâle gibi

Buna göre âşık, aşk gamının zayıflığı yüzünden artık görünmez olmuştur, ancak gürültüsü ve sesi bir inleme gibi işitilir. Görüldüğü üzere, birçok modern kurguya da ilham olmuş görünmezliğin sırrını da keşfetmiştir şair! Bu görünmezlik sayesinde istediği her yerden geçebilir. Fakat öyle değildir işte. Baki, bir başka beyitte zayıf bedenli aşkın her yerden geçemeyeceği konusunda bizi uyarır: Geçemez çenber-i gîsûy-ı girih-gîründen / Gerçi kim za’f ile bir kılca kalupdur dil-i zâr

Ağlayan, perişan durumdaki gönül bir kıl gibi incecek kalmıştır. Buna rağmen sevgilinin sıkıca bağlanmış örgülü saçlarının çemberinden geçememektedir. Âşık aslında kıl gibi bedeniyle sevgilinin saç örgüsündeki saç telleri-

nin arasına eklenmeyi umuyor. Gelgelelim sevgili, aşğını bundan mahrum bırakıyor.

Peki çektiği hasretle zayıflayan âşık, sevgiliden beklediği ilgiyi görebilmiş midir? Ne gezer! Baki, şayet görebilseydi aşkın da şiirin de olmayacağını şu beyitle ifade ediyor: Cism-i za’f ü zârı görüp yâr bilmedi / Geçdi handeng-i gamze-i dil-dûzı ilmedi

Anlıyoruz ki sevgili, aşkın perişan ve zayıf bedenini gördüğünde değil ilgi göstermek, onu tanıyamamış bile. Elbette aşkın zayıflamaya neden olmasıyla ilgili tüm bu benzetmeleri Baki’nin şahsına münhasır buluşlar kabul edemeyiz. Divan şiirinin genel âşık tasavvuru, aşğa zayıf bir bedeni münasip bulmuştur. Baki de bağlı olduğu geleneğin izinde bu kabulleri kendi şiirinde örneklemiştir.

Bugün bir kadın gözüyle gözümün önüne getirdiğimde divan şiiri âşıklarının pek de fiziksel albeniye sahip olmadıklarını görebiliyorum. Bakıldığında kaburga kemiklerinin bile sayılabildiği, bedeni iki büküm hâle getiren bir zayıflıktan söz ediyoruz. Tabii aşkın bu durumdan şikâyetçi olduğunu söylemek biraz güç. Sonuçta o, bedeninin zayıflaması ve iki büküm olması sayesinde aşkının büyüklüğünü ispatlamış oluyor.

Divan şairlerinin diyet önerisini ciddiye alıp uygulamak isteyenlere bir hususu daha belirtmem gerekiyor. Günümüz psikolojisi, divan şairlerinin tam aksini düşünüyor: İnsan, âşık olduğu için zayıflamaz, zayıflamaya başladığı için âşık olur.

Artık deneyip denememek size kalmış.

YENİ NESİL EVE DÖNÜŞ HİKÂYESİ

SÜMEYRA ÇELİK

İnsan vazgeçtikleridir. Vazgeçtiği anıları, kahkahaları ve gözyaşlarıdır. Adı gibi bildiği şeylerin listesinden ellediği başlıklardır. Herkes bir şeylerden vazgeçer. Normaldir. Bir kıdem meselesi. Ardında kalanlar, ardına düştüklerinden daha önce girer hayatına. Bir ağlamanın hikâyesidir insanın hikâyesi. Her şey o ilk ağlamadan vazgeçmesiyle başlar...

Sürdürülebilir bir bakış açısı sunar bize dünya. Nerede, ne zaman ve nasıl olunmalı bölümünü belirleyen bir bakıştır bu. Uzun yıllar bu açının büyüyle oyalanırız. Bir yığın alışkanlık, eğitimler, tarzlar vs. oluşur bu uğurda. Yıllar ve gülücükler ve duygular ve paralar harcanır durur. Doğrudan yazılınca sert gibi duran bu maddeler yaşarken yumuşak bir ivmede akar. Çoğunu hissetmediğimiz birçok şeyle kenetli buluruz günlerimizi. Neden sonra bir boşluk belirir kişide. İçine yuvarlanmaktan korktuğu, tanıdığı ama ismini hatırlayamadığı bir boşluk. Geçiciliğine inandırır çevresel faktörler bu boşluğun. Herkesin başına gelmiştir, normaldir, zor günler geçiriliyordur, diye fısıldar kulaklara. Bir norm meselesi yani.

Normal, insanın vazgeçtikleridir. Glüttenli beslenmek, pasaklı ol-

mak, hayvanları sevmemek, komik olmayan fıkralar anlatmak, tütünden imal edilmiş ürünleri sevmek, işe geç kalmak, günah işlemek vs. normaldir. Normalin listesi bu yazının hacmini aşacak uzunluktadır. Dolayısıyla okuyucu kendi listesinin atmosferine müracaat edebilir.

Dünya bir anlama biçimidir. İnsanın arkasında kalan bütün anlamaların ve önünde duran bütün anlamların serüvenidir. İnsanların sevmeyi istedikleri gibi yaşama biçimini öğretir dünya. Mütemediyen ve gocunmadan yapar bunu. Dünya ve insanın alacak vereceği kalmayınca yorgunluk, pişmanlık, bilgelik, umarsızlık, dindarlık vs. diye bir sürü ad alan devir başlamış olur. Ancak yıllar omuzlardadır. Hafızalar diridir. Eylemler alışkanlıkların bağrından henüz kopmamıştır ve güneşli günler filmlerdeki etkisini hissettirmiyordur. Haber vermeksizin ağır ağır çalışan bir sistemin çarkları ruhu ele geçirmeye başladığı gün, yeni bir hikâye başlar. Gerçeğin tozlarına doğru hayatın ittiği bir hikâye.

Mourid Barghouti “Arpayla kandırılan tavuklar gibi her şeyi kalbimize getirmek için dil dökmemiz gerekiyor.” diyor. Kalbin merkezî konumu

bu söylemi doğru gibi hissettirmeye yetiyor. “İstisnasız her şeyi mi?” diye bir soru peşimizdeyken üstelik. Yazının her tümcesiyle ilişkisi olan bu cümleye uygun görülen yere bırakarak devam edelim. Kendini hatırla, köklere yolculuk, geleneksel yaşamın kodları, maneviyat vs. gibi yönlendirmelerle insan sıkıştığı handikaptan kurtulmak istiyor gibi. Daha kaliteli bir yalnızlık daha güzel bir içsel yolculuk daha entelektüel bir zemin ve neredeyse her şeyin dahasını vadeden yerlerde geziniyor. Kendini ifade etme sonucuna kilitlenen, amasız ve fakatsız mutlak ifadeyi önceleyen bu akımlar insanı vazgeçebilme özgürlüğünden koparıp yeni normallerini belirliyor. Yani sadece bir hücre değişikliği sayabileceğimiz hapisane hayatı devam ettiriliyor. Hâlbuki saçmalamak, tökezlemek, ihmal edilmek, kandırılmak, yarı yolda kalmak, trafikte hep sıkışık şeride denk gelmek, mizaca uygun bir bölümde okumamak, ikna olunan gerçeklerin hakikat olmadığını fark etmek, kendini ifade etmesende birçok şeyin kendi atmosferinde başlayıp bitebilme imkânının olması, içinden çıkamadığın duyguları görmezlikten gelip kaçmak, yüzleşmek istemediğin hataları doğru saymak, mutluluğunun nazar alacak olma endişesi, başarılarının

kıskançlığa konu olduğunu bildiğin o böbürlenme hâli, hesapsız kitapsız mutluluğun kapını çalması vs. hepsi normaldir. Dünya var olduğundan beri sayısız insan bunları yaşadı, düşündü hissetti ve yaptı.

İnsan normaldir. Sıkışır iyi ile kötünün arasına. Bunalır gelip giden duygularından. Oyuncak bebeğe pil takılınca ses çıkarması gibi yaşar bazen. Ya da nar ekşisi çok gelmiş salatanın mayhoşluğu gibi. Hayat ayağa büyük gelen pabuca benzer; çıkacak gibi olsa da yürümeye devam edersin. İnsan bir ifade biçimidir, kadar keskin duran cümleler, içimize sinmese de hikâyenin sonu şöyledir: Akıtır içindekileri öfkeyle, kızgınlık veya sükûtle. En güzel intikamın yok saymak olduğunu öğrenmiştir bir kere. İçinde asla gündemden düşmeyen o dövüşe rağmen. Kavgada söylenecek cümlelerini ağız dolusu sayar döker. Hazırdır öfke, haklılık ve çılgılık. Tek ekşiği muhatabı olsa da bu kavgayla soğur içi. Bir başka bahara erteler bilenmeyi. Hep ve daima haklıdır insan, çünkü başkasının bilmediği niyetleri vardır. Dünyada niyetten daha masum ne olabilir? Bir niyet meselesi değil midir netice? Uçurumun kenarından düşerken dahi yardım istememeyi karakter kelimesiyle hâlledebilir. Ya da avaz avaz bağırmayı, çer çöp daha ayağına yanaşmadan.

Ne yapsan oluyordur dünya. Ne söylesen. Ne düşünsen. Ne hissetsen. Okkalı bir tokat yemek payına düştüyse de şen şakrak kakhahalara boca edildiyse de oluyordur. Sev-

meyi abartsan, zarafeti çoğaltsan da oluyordur. Umut kuşunun ötüşünü duyursan ele güne de olur. Ya da kararlılık diye yumuşatılan inatçılığı. Saygın ve hürmetli kelimelerle bezesen de dilini. Hatırı yüce tutsan ve incinmesen de incitenden. Dinamik ve coşkulu profil de iş görür, sevecen ve samimi olmak da. Mesele alıcı bulmaksa vardır her şeyin bir alıcısı. Kalbini eğiltmeden dilini sivirtmeden de olur. Çok seçenekli bir dünyada keskin cümlelerin gölgesinde de yorgun hayallerin eteğinde de olur. Bahar çiçeklerine yüklediği anlamlara tutunsa ya da kimseye ezdirmese de kendini. Olmayan özelliklerini sayıp dökse, olan yeteneklerine kendini ikna edemese de. İhmal edilmiş bütün günlerinin faturasını kesecek yeri bir çırpıda bulsa da oluyordur. Yalnızlığın üşüttüğü duygularını sarmalayacak bir tek gönül bulamazsa da. Aptal yerine konulmaya müsaade ettiğinde veya hakkını yedirmemek için ant içtiğinde de. Yazının bu kısmında hikâyenin geçtiği mekâna geçiliyor.

Dünya el evi değildir. Yabancılık çekilmez. Toprak insanın yurdudur. İnsan yurdunu bilir. Yurdu insanı tanır. Hüzünlerini bilir. Takatini görür. Kapıyı yüzüne kapar. Sonra ardına kadar açtığı da olur. Hediyesiz koymaz. Yaralarını kanatır. Acılarını yaşatır. Kırgınlıklarını unutturmaz. Sevinçlerini fotoğraflara hapseder. Alacaklarını vermez. Vereceklerini de vermez. Genelde vermeyen tarafıdır. Hesap kesim tarihi gelmiş hisleri yeniden işleme sokar. Hatırlamanın dayanılmaz eziyetini yanı başına iliş-

tirir. Eski defterler üzerine mesaiyi arttırır. Güzel ve anlamlı atölyelerin konumunu atar. Tanıdık sanılan birçok kimseye oda açar. Güzel günlerin ileride onu beklediğini yerleştirir yüreği üzerine. Bir gün olacaktır. Bir gün her şey olması gerektiği gibi olacaktır der sık sık. İlgilenir dünyaya insanla. Dost verir, el verir, yar gönderir. Mavi gökyüzünün altında ötüşen kuş gösterir. Çağıl çağıl akan derelerin soğuk suları ile yıkar endişeleri. İyi, güzel ve fena şeyler yapar dünya. Dünya normaldir. Normal, evdedir.

TELEFONLARIMIZIN FİZİKSEL OLMAYAN YIKIMI

Bir sabah gözlerini açtığında çevrendeki sessizlik sana garip gelir mi? Dışarıda kuş cıvıltıları, hafif bir esinti... Ancak senin dikkatin bambaşka bir yerde. Yanında, masanın üzerinde duran telefonun, seni ona çağırın bir tür sessiz güçle dikkatini çekiyor. O küçük cihaz günün her anında seninle. Mesajlar, bildirimler, sosyal medya akışları... Parmaklarının ucunda dünyanın tamamı, neredeyse hiç bitmeyen bir veri yağmuru olarak akıyor. Ama her parmak hareketinde gerçekten sen mi karar veriyorsun yoksa bir yerlerde seni izleyen görünmez algoritmalar mı seni yönlendiriyor?

Dijital araçlar hayatımızın merkezine yerleşirken farkında olmadan biz de birer nesne hâline geldik. Telefonu her eline aldığında yalnızca bilgiye erişmiyorsun, aynı zamanda seni şekillendiren bir sisteme giriyorsun. Araçlar artık yalnızca araç değil, her biri başlı başına bir mesaj. Marshall McLuhan'ın dediği gibi: "Araç mesajdır." Yani teknolojik cihazların taşıdığı bilgi kadar onların kendisi de toplumun dokusunu değiştirir. Dijital ekranlara bakarken yalnızca veriler arasında gezinmiyoruz, aslında o ekranların kendisi de bizi okuyor, inceliyor, analiz ediyor. Sosyal medya hesaplarımız, mesajlaşma uygulamalarımız, GPS verilerimiz... Her biri bizden daha fazla bilgi topluyor, bizleri yönlendiriyor ve biçimlendiriyor.

Artık farkında olmalıyız ki dijital dünyada her şey izleniyor. Attığımız

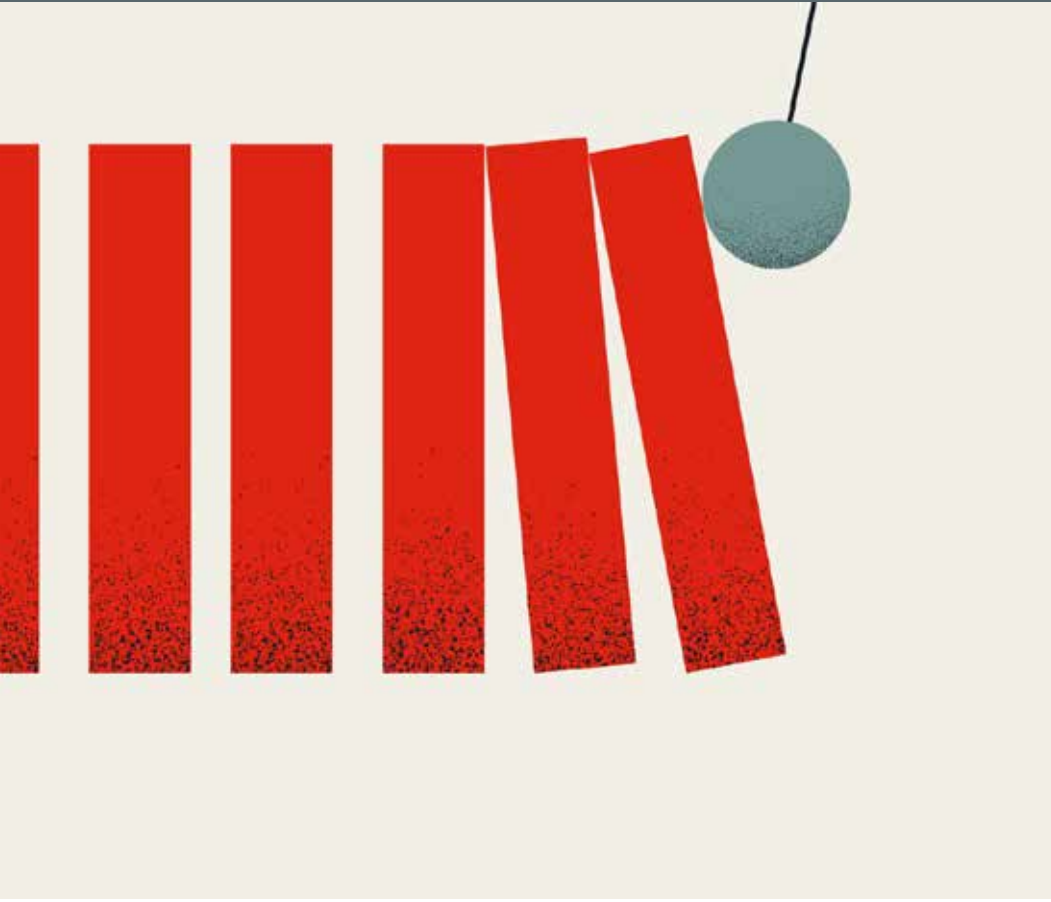
ahmet melih karauguz

her adım, yaptığımız her tercih bir veri noktasına dönüşüyor. Dijital devrimin başlangıcında bu araçların bize özgürlük sunduğuna inandık. İnternete erişimin sınırsız bilgiye erişim olduğunu düşündük. Sosyal medya platformlarının bize sesimizi duyurma imkânı verdiği inandık. Ancak şimdi tüm bunların ötesinde bir gerçekle karşı karşıyayız: Dijital dünya yalnızca bir özgürlük alanı değil aynı zamanda bir gözetim ağı.

Sosyal medyada gezindiğinde akışın tam da seni çekecek içeriklerle dolu olduğunu fark ettin mi? Bunun bir rastlantı olmadığını bilmelisin. Bir reklam, ilgini çeken bir video, arkadaşının paylaştığı bir fotoğraf... Bunlar, yalnızca senin geçmişteki davranışlarına dayanan bir öngörü mekanizmasının ürünü. Bu mekanizma seni izliyor, her hareketini kaydediyor ve en çok neyin dikkatini çekeceğini biliyor.

Bir düşün, sabah gözlerini açtığında ilk iş ne yapıyorsun? Telefonunu eline alıyorsun değil mi? Bildirimlere bakıyorsun, sosyal medya hesaplarında neler olup bittiğini merak ediyorsun. Ama bu noktada senin asıl dikkat etmen gereken şey bu cihazların yalnızca bir araç olmadığıdır. Bu cihazlar hayatlarımızın temel bir parçası hâline geldikçe toplumsal yapıyı da değiştiriyorlar. Ekranlarımızdaki dünyalar gerçek dünyadaki deneyimlerimizi biçimlendiriyor. Arkadaşlıklarımız, ilişkilerimiz, iş hayatımız, politik görüşlerimiz, hatta kişisel kimliğimiz bile bu dijital ekosistemden etkileniyor. Zira dijital araçlar yalnızca iletişim araçları olmaktan çıkıp toplumu yeniden inşa eden bir güç hâline geldi. Ve bizler, bu güç tarafından her gün yeniden tanımlanıyoruz. Dijital araçlar hayatımızın merkezine yerleştikçe biz de farkında olmadan bu araçların kontrolüne girmiş durumdayız.

Dijital ekrana bakarken sadece bilgilere ulaşmıyoruz, o ekranlar bizi okuyor, inceliyor ve şekillendiriyor. Her tıklamamız, her beğenimiz, dijital dünyada bizi takip eden ve bizden daha çok bilgi toplayan algoritmalar tarafından kaydediliyor.

Artık farkında olmamız gereken bir şey var: Telefonlarımız, tabletlerimiz veya bilgisayarlarımız, fiziksel bir tehlike yaratmasa da toplumsal yapıların içine sızan çok daha büyük bir yıkıma neden olabiliyor. Myanmar'da yaşanan soykırım bu yıkıcı etkilere dair en çarpıcı örneklerden biri. Myanmar'daki Arakan Müslümanlarına karşı yürütülen etnik temizliğin en büyük kışkırtıcılarından biri sosyal medya platformu Facebook oldu. Denetlenmeyen nefret söylemleri, yanlış bilgiler ve kışkırtıcı içerikler, bu platform üzerinden hızla yayıldı. Facebook bir iletişim aracı olmanın ötesine geçerek etnik

nefretin alevlenmesine ve sonunda toplu katliamlara yol açan bir silaha dönüştü. Fiziksel olarak bir patlama olmadı belki ancak sonuçlar itibarıyla bu süreç kitlesel bir yıkıma sebep oldu. Myanmar hükümetinin denetimsiz bıraktığı bu dijital platform insanları birbirine düşman eden bir araç olarak kullanıldı. Dijital dünyadaki bu yıkım sadece Myanmar'a özgü de değil. Sosyal medya platformları, bilgi manipülasyonu ve kışkırtıcı söylemler aracılığıyla dünyanın dört bir yanında büyük toplumsal yıkımlara yol açabiliyor.

Dijital dünyada özgürlüğün sınırlarını yeniden tanımlamamız gerekiyor. Bir zamanlar bilgiye erişmenin özgürlük olduğu düşünülürdü, ancak şimdi bilgiye erişim manipüle edilebilir bir güç hâline geldi. Algoritmalar neyi göreceğimizi, neyi beğeneceğimizi ve neyi tartışacağımızı belirliyor. Bu

durumda biz gerçekten özgür müyüz? Yoksa görünmez eller tarafından yönlendirilen birer piyon muyuz? Bu, dijital dünyanın karanlık yüzü. Özgürlük vaadiyle gelen ama aslında bizi sınırlayan bir yapı. Dahası, bu dünyada kimliklerimiz bile dijitalleşti. Sosyal medya hesaplarımızdaki dijital kimlikler gerçek dünyadaki benliklerimizden farklı bir varoluş sunuyor. Dijital dünyada kim olduğumuzu, neyi savunduğumuzu, neyi beğendiğimizi yeniden kurguluyoruz. Ancak bu kimlikler gerçekten bizim özgürce seçtiğimiz şeyler mi, yoksa dijital dünyanın bizi yönlendirdiği birer yapay varoluş mu?

İnsanlık dijital dünyaya adım attığında bilgiye erişimin, özgürlüğün ve bağlantıların dünyasına girdiğini düşündü. Ancak bugün bu dünyanın sadece bir yanılgı olmadığını, aynı zamanda bir kontrol mekanizması olduğunu anlamaya başlıyoruz. Sosyal medyada gezinirken, dijital asistanlarla konuşurken, hayatımızı planlarken, aslında bizi izleyen, analiz eden ve şekillendiren bir sistemin içinde yaşıyoruz. Ve bu sistem görünmez duvarları olan bir hapisane gibi. Her hareketimizi kaydediyor her adımımızı analiz ediyor ve bizi bir sonraki adımda nereye yönlendireceğini biliyor.

Teknolojinin sağladığı olanaklar elbette inkâr edilemez. Ancak bu olanaklar bizi ne kadar özgür bırakıyor? Bir gün telefonunu eline aldığı anda dijital dünyanın seni şekillendirdiğini fark edersen, belki de bu labirentin bir parçası olduğunu da fark edersin. Ve işte o zaman araçların sadece birer araç olmadığını, hayatımızın temel mesajları hâline geldiğini anlarsın.

YORULMADIK

FATMA ASİYE ŞENAT

Adına “üslubu'l-Kur'an” derler, bir bilgi çeşidi vardır tefsir sahasında. İnansın ya da inanmasın ilk muhataplar nezdinde de sonraki nesillerin Müslümanları ve ön yargılarından arınmış gayrimüslimleri için de Kur'an'ın bir çekim merkezi olduğu malum. İşte bu hususu gerçek kılan, son vahye has anlatım teknikleri, üslubu'l-Kur'an başlığı altında ele alınır.

Ayetlerdeki kelime seçimi ve kullanımı, metnin kendine has terkihi, içeriği, tedricilik ilkesine sıkı sıkı bağlı oluşu vb. hususlar, üslubu'l-Kur'an'ın ilgilendiği konular arasında yer alır. Bu bilgiye aşina olmak için ilk nüzul ortamını, toplumun hassasiyetlerini, vahyin değişmez ilkelerini dikkatli bir şekilde göz önünde bulundurmak gerekir. Zira bu yöntemle Kur'an'ın mu'ciz yönü, ilk muhataplarına hangi üslupla yaklaştığı, onların hayatına nasıl nüfuz ettiği bu şekilde daha rahat anlaşılır.

Kur'an üslubunun çarpıcı yönlerinden biri, içine indiği toplumun nabzını çok iyi tutması, toplumda yaşayan fertlerin sorularına, sorunlarına, tepkilerine cevap vermesi, doğrularını onaylaması, yanlışlarını da düzeltmesidir. Kur'an'ın bir kıymet içeren ya da en azından tevhitte uzlaşabilir olan, ona aykırı bulunmayan düşünceleri, gelenekleri olduğu gibi bırakması, doğrunun tasdiki olarak anlaşılabilir. Kur'an, “furkan” vasfının gereği olarak

özü itibarıyla doğru ama tashih edilmesi gereken örf âdetlere ve tevhitte asla örtüşmemesi sebebiyle kökten kaldırılması zorunlu geleneklere müdahale eder.

Yanlışların düzeltilmesi söz konusu olduğunda Kur'an'ın bunu bazen açıkça, bazen de örtük bir şekilde yaptığı görülür. Müşriklerin şirk inancı, ölümden sonra dirilişi inkârı gibi hususlar neredeyse Kur'an'ın tamamında açıkça reddedilmiştir. Nüzul dönemindeki bazı iddialar, yanlış tasavvurlar ve inançlar dolaylı bir anlatım yoluyla da tashih edilmiştir. Dolaylı bir anlatımla reddedilen cahiliye tasavvurlarından biri ise dünyadan, yarattıklarından elini eteğini çekmiş, onları kendi hâllerine salıvermiş, artık onlarla hiç ilgilenmeyen bir Tanrı inancıdır. Müşriklerin varlığını, gücünü, kudretini kabul ettikleri hâlde Allah'ı işitmez, görmez, bilmez bir varlık olarak tasavvur etmeleriyle Kur'an'da esma-i hüsnadan her şeyi en ince detayıyla bilen (Habir), gören (Basir), işiten (Semi) anlamına gelen isimlerin sıkça tekrarlanması arasında bir bağlantı vardır.

Muharref Tevrat'ta yer alan “Allah yeri göğü altı günde yarattı, yedinci gün de dinlendi.” tasavvuru da dolaylı şekilde itiraz edilen kabullerden biridir. Bu kabul, açıkça değilse de örtük ifadelerle reddedilmiştir. Hayy ve Kayyum (diri ve her an işlerini yöneten) Allah,

Kur'an'ın altını ısrarla çizdiği ilahi özelliklerdendir. Şu ayet-i kerime de dinlenmeye ihtiyaç duyan Allah tasavvurunu hedef almaktadır: “Gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları altı günde yarattık. Bize bir yorgunluk da dokunmadı.” (Kâf, 50/38)

Allah'ın tatilinin hâlâ daha devam ettiğini ileri süren yaklaşım, bugünlerde yüksek perdeden feryat figan etmede. Gazze'de, Filistin'in diğer bölgelerinde, Doğu Türkistan'da, dünyanın farklı bölgelerinde zulüm arttıkça, kötülük usul usul sosyal hayatımıza sokuldukça bu grup pek mühim, pek emsalsiz bir eleştiri noktası bulmuşçasına büyük bir adanmışlıkla aynı sloganı tekrar edip duruyor: “Älemde bu kadar zulüm varken Allah neden müdahale etmiyor? Demek ki insanlarla, onların acılarıyla zerre kadar ilgilenmiyor!” Allah'ta hep aranıp duran kusuru bulmuş olmanın -haşa- engin neşesiyle, hazırlıksız zihinlere bu “derin fikri” bulaştırmaya gayret ediyorlar. İnsandan yana gibi görünmeye gayret eden bu yaklaşım, insana asıl zarar veren düşünceleri örtük bir dille gönüllere fısıldıyor: “O seninle ilgilenmiyorsa bırak, sen de O'nunla ilgilenme! Kıymetin yok onun için!” Kısacası ya insani bütün devreleri yakan derin bir hiçlik ve değersizlik duygusu, yanında da öğrenilmiş çaresizlik ataleti... Ya da “hak ettiğim değeri kendime ben kendim vereyim bari” deyip hayatın merkezine kendisini yerleştiren, her

işini kendince belirlenmiş doğrular çerçevesinde icra edeceğine inanan kendi kendine yetme duygusu... Oysa her iki yaklaşım da insani donanıma zarar verir, sinsi sinsi bireyin düşünce ve duygu dünyasına yuvalanır, her problemde her kaosta aynı zehirli sloganlar tekrarlanır durur.

Hâlbuki insan Allah'a yakınlıkla, O'nun için kıymetli olduğunu bilmekle açan bir goncadır. Donanımı böyledir, o yakınlığı içinde hissetmezse, kıymetli olduğunu, işitildiğini, kabul gördüğünü fark etmezse, O'nunla içinden uzun uzun sohbet etmezse kendisine kodlanmış güzel özellikler aktif hâle gelmez. Hep aranan "o tatlı huzur" bir türlü bulunmaz. İnsan huzuru, mutmainlik hissini bulamayıp gamdan, tasadan asude bir hayatı kendisi inşa etmeye kalkarsa bu sefer de Tanrıcılık oyununun girdabına düşer.

Sadece Allah'ın kendisiyle yakından ilgilendiğini, onu önemseydiğini hissetmek doğru bir hayat tasavvuru için yeter mi? Yetmez. Allah'ı kendisini tanıttığı gibi tanımak ve öylece iman etmek de karamsar fantezilerin panzehir formülasyonunda mutlaka yerini almalıdır. O kuralını değiştirmez ki... En başta sınırsız ilmi ve hikmetiyle kurduğu dünya imtihanı düzenliğini bu saatten sonra değiştirmesini bekleyelim mi? İyilik mükâfatsız, kötülük cezasız kalmaz ama tamamen burada değil. Bütün dava dosyalarını burada kapatacağını, mükâfat ve cezaları hemen şimdi burada yağdıracağını vadetmedi ki hiç. Hem öyle bir durumda iyilik hemen mükâfatını, kötülük hemen cezasını alsa sınanma nasıl olabilirdi ki? (Ben sınanmak istemedim ki

diyenler çıkıyor böyle deyince de; bu, sınanmak için yaratılmış birinin, yani ne yokluğun anlamını bilecek ne var olmamış olmanın hâlini kavrayacak, ne de verili durumu değiştirecek güç ve imkânı olan insanın kurduğu bir cümle; bu nedenle cevaplanması mümkün değil, bu sadece faydasız bir sızlanma.) O herkesin kendi iradesi doğrultusunda tercihini yapmasını, daha uzun vadeli, sonsuzluğu kuşatacak planlamalarda bulunmasını ferman buyurdu; işleyişi de buna uygun olacak şekilde düzenledi. Bütün akılları yaratana akıl vermeye kalkmak saçma olacağına göre biraz frene basıp buranın sistematığının farklı örüntülendiğini artık kabul edip buna göre kendimizi yeniden tanzim etsek mi?

Tam bu noktada olaylara doğrudan müdahale etme yetkisini elinde bulundurmakla beraber bu yetkiyi nasıl

ve hangi koşullarda kullanacağı kul tarafından bilinemeyen Allah'ın yaratma kudreti devreye girer. O insanı şöyle bir kıvamda yaratmıştır: Allah (cc.), yarattıklarına şefkatini de, terbiyesi ve cezalandırmasını da insan tabiatındaki hassaları kullanarak kendi eylemleriyle tecelli ettirecek güce sahiptir. Tabiatındaki olumsuz özellikleri aktif eden kullarının ortaya koyduğu şerre, iyiliğe odaklanan kullarının eliyle müdahale eder. O hâlde kuluyla ilgilenmeyen, hâlâ tatili devam eden bir ilah tasavvuruyla zaman kaybetmek yerine kötülük karşısında ben ne yapmalıyım, bu koşullarda iyiliği nasıl inşa etmeliyim sorusunu kendisine yüreklilikle soracak kullara ihtiyaç var. Kendi yapıp etmelerimizle cehenneme dönen dünyayı, yine kendi emeğimizle cennete dönüştürecek kudret, tabiatımızda kodlanmış durumda, onu işler hâle getirmemizi bekliyor.

TİBBİN VE KİMYANIN BÜYÜK ÂLİMİ EBU BEKİR RAZİ

KORAY ŞERBETÇİ

Paris Tıp Fakültesi konferans salonunun önünde yan yana heykelleri bulunan iki Müslüman âlimden birisi olan Ebu Bekir Razi, bugün İran'ın başkenti Tahran'a yakın bir yer olan Rey'de 865 yılında doğdu. Rey şehrinden olduğu için kendisine Razi künyesi verildi. Rey şehri o yıllarda hastaneler, saraylar ve eğitim merkezlerinin çokluğuyla ünlü İslam medeniyetinin önemli şehirlerinden birisiydi. Avrupalıların Rhazes veya Albubator olarak isimlendirdiği Razi bu kültür ikliminde yetişti ve bilim tarihinin en önemli isimlerinden birisi oldu.

Bir Âlim Yetiştiriyor

Ebu Bekir Razi gibi İslam medeniyetinin altın çağında yaşamış olan önemli bir ismin eğitim hayatının erken dönemlerine ait yeterli tarihî bilgi bulunmakla beraber eğitim için uzun seyahatlere çıktığı bilinmektedir. O, Horasan bölgesindeki bilim ve kültür merkezlerinde bulunmuş, hekimlikte ünlenince Halife Müktefi Billah'ın daveti üzerine otuz küsur yaşlarındayken Bağdat'a gitmiştir. Ebu Bekir Razi'nin kariyeri zamanla farklılaşan bir çizgide gelişmiştir. Gençlik döneminde felsefe ve edebiyatla ilgilenen, şiir yazan, ud çalıp şarkı söyleyen ama belli bir yaşa geldikten sonra müzikle uğraşmayı bırakıp bilime yönelen ilginç bir şahsiyettir. Razi, kimyayı çok sevdiği için ilk öğrendiği bilim de kimya olmuştur. Tüm dünyada ünleneceği tıbbı sonradan yönelmiştir.

Söylenene göre tıbbı yönelmesine hastanede gördüğü engelli bir çocuk doğumu sebep olmuştur. Bu olaydan etkilenen Razi, tıp eğitimine başlamıştır. Zamanla bu alanda çok meşhur olmuş Bağdat Hastanesinin başhekimliğine kadar yükselmiştir. Avrupalılar, “Tıbbı Hipokrat yarattı, ölmüştü, Galen diriltti, dağınık hâlde idi, Razi topladı, fakat noksanlıklarını, İbn Sina tamamladı.” derler.

Ebu Bekir Razi ve Kimya

Her ne kadar tıp alanında dünya çapında ünlense de onun en yetkin olduğu alanların başında kimya gelmektedir. Razi, Cabir b. Hayyan'ın kimya konusundaki çalışmalarından büyük ölçüde yararlanmış ve onu üstadımız diye anmıştır. Bilime yöneldiği ilk yıllarda da bütün uğraşısı kimya üzerine yoğunlaşan Razi'nin çok sevdiği kimya deneylerinde gözüne kaçan gaz ve buharlardan dolayı gözleri sık sık sulanırmış ve hayatı boyunca hep göz rahatsızlıklarından şikayet edermiş.

Razi'nin kimya alanında yazdığı yirmiyi aşkın eserine bakıldığında taş, toprak, madenler, iksirler, altın ve gümüşün saflaştırılması gibi bugün de kimyada önemli olan konulara sık sık değindiği görülmektedir. Kimyanın esaslarını ele aldığı eseriyle kendi döneminde kıtalar arası bir üne sahip olmuştur. Günümüzde elde olmayan bu eserin dokuzuncu cildinin çok önemli olduğu söylenir. Fakat tarihî bilgiler bu eserin Orta Çağ'da kimya eğitiminde okutulduğunu göstermektedir. Razi'nin bir kimya âlimi olarak tarzını da

yansıtan *Kitabeyn fi't-Tecaribi* (Deneyler Hakkında İki Kitap) isimli eser, kimya deneyleri hakkındadır. Kitabın isminden de anlaşılacağı üzere Razi'nin bilimsel yaklaşımında deney çok önemli bir yer tutmaktadır. Bu iki cilt kitabı çok beğenen dönemin Horasan yöneticisi Mansur, kendisine bin dinar ödül vermiştir.

Geçmiş dönemde yaşamış bilgilerin eserlerini dikkatlice okuyan Razi, onların bilimsel sonuçlarını kendi yaptığı deneylerle yeniden analiz etmiştir. Örneğin Galen'in cıvanın zehirli etkisini, maymunlar üzerinde deneyerek cıvanın aynı zamanda ilaç olarak da kullanılabileceğini keşfetmiştir. Deney sırasında saf cıva verdiği maymun, şiddetli ağrıdan dolayı dişlerini gıcırdatmış, ellerini karnına bastırmış ve oraya buraya koşuşturmaya başlamış, fakat ölmemiştir. Maymuna Kalomel (Hgcl) ve Süblime (Hgcl₂) verdiğindeyse hayvanın şiddetli kolik geçirdiği ve kanlı ishal ile öldüğünü gözlemlemiştir. Cıva buharının ise maymunda felce neden olduğunu tespit etmiştir. Razi, cıvanın türlerinin hepsinin öldürücü olmadığını göstererek dünyadaki ilk tıbbi hayvan denemesini de gerçekleştirmiştir.

Yine o, yaptığı deneyler sonucunda formik asit (karınca asidi) elde etmiş ve bilim tarihinde ilk kez kimyasal damıtma metodunu (distilasyon) başlatan kişi olmuştur. Razi, kızgın çakıllar üzerine sirke dökerek formaldehit gazı elde etmiş ve bunu da dönemin en ölümcül hastalığı

olan vebaya karşı evlerin dezenfeksiyonunda kullanmıştır. Böylece onun bu girişimiyle formaldehit gazı da kimyadaki yerini almıştır. Ayrıca sülfürik asidi de keşfeden Razi olmuştur.

Razi, formaldehit gazı örneğinde olduğu gibi kimyayı tıp bilimine uygulayarak hem kimya biliminin hem de tıbbın gelişmesinde bir çıkış açmıştır. Buna en iyi örnek yaraların alkolle dezenfeksiyonunu başlatması, sinameki ve demirhindi gibi bitkileri ilaç yapımında kullanmak için çalışmalar yapmış olmasıdır.

Razi, yaşadığı dönemin bilimsel imkânları çerçevesinde kimyasal maddeleri maden, bitki ve hayvanlardan elde edilenler şeklinde üç kısma ayırmış ve bunların türevlerinden oluşan maddeleri daha alt sınıflara ayırarak kimyasal birleşim ve alışımdaki işlevleri de tespit etmiştir. Bunun yanında gliserin, soda, sirke asidi, alkol, kükürt asit ve nitrik asit gibi kimyasal maddeleri bulmuş olması sebebiyle kimyayı teoriden pratiğe geçirme çalışmalarından dolayı kimyanın kurucularından kabul edilmiştir. Onun Bağdat şehrinde, devrinin en büyük ve meşhur Bağdat Kimyahanesini kurması da bilim tarihine yaptığı en büyük katkılardan birisidir.

Büyük âlim Razi, ölmeden önce katarakt olmuş ve görme duyusu iyice zayıflamıştır. Son yıllarında bütün parasını yoksullara dağıtmış ve 925 yılında doğduğu Rey şehrinde vefat etmiştir.

ÖMER

SEYFETTİN'İ
OKUMAK İÇİN
10 SEBEP

SİDDİK YURTSEVER

BİR Balıkesir Gönen'de başlayan hayat yolculuğu henüz 36 yaşındayken İstanbul'da son bulan Ömer Seyfettin Türk hikâyesinin kurucu isimlerinden biridir. Olay hikâyesi dediğimiz tür, onunla birlikte Türk edebiyatında hayat bulmuştur. Ömrünün büyük bir çoğunluğu savaş meydanında, at sırtında geçen Ömer Seyfettin'in tüm bu sıkıntılara, badirelere rağmen bu kadar velut bir yazar olması beni hep şaşırtmıştır. Geride bıraktığı büyük bir külliyat oluşturan hikâyeleri ve düzyazıları onun her gün sayfalarca yazdığını, yazmaktan hiçbir zaman vazgeçmediğini gösteriyor.

İKİ Hikâyeleri ile bilirse de Ömer Seyfettin'in şairlik yönü de es geçilmemelidir. İlk gençlik dönemi şiirlerinde hem yaşının hem de dönemin etkisiyle daha duygusal şiirler kaleme aldı. Sonraları ise memleketçi bir üslup benimsedi. Sade bir dille âşık olduğu bu vatan toprağını ünlledi. "Ak, boğulsun kaçan, acıma ona / İster misin yurda baykuşlar kona? / Geçmek lazım ise yok mudur Tuna? / Geriye bırakma ah Kızılırmak!"

ÜÇ Yazın hayatına şiirle başlamış olsa da bu türde ısrar etmeyip hikâyede karar kıldı. İlk hikâyelerini dilimize önceden yerleşmiş olan Arapça ve Farsça terkiplerle yazdı. Hikâyeleri âdeta imgeler deryası diyebileceğimiz bir evren üzerinde kurulmuştu. Bu tutumun dönem itibarıyla yadırganmamasının ana sebebi yazarın kalemidir hiç şüphesiz. Büyük bir ustalıkla, herhangi bir araza sebep olmadan yerleştirdi kelimeleri. Başlangıçta savunduğu sanat görüşünün bir tezahürü diyebileceğimiz bu tutumunu ilerleyen yıllarda değiştirdi.

Ömer Seyfettin'in sanat anlayışını tamamen değiştirdiği hatta kendisini inkâr noktasına kadar varan asıl olay, Selanik'e görevlendirilmesinden sonra oldu. Burada İttihat ve Terakki ile bağlantı kurdu. Düşünce dünyasında meydana gelen değişim kaleme aldığı hikâyelerinde de kendini gösterdi.

DÖRT Arkadaşlarıyla beraber Genç Kalemdergisini çıkardı. Bugün bile konuşulan, tartışılan "Yeni Lisan" yazısını bu dergide yayımladı.

BES Yazarın hikâyeleri, değiştirdiği üslubu biçim ve teknik noktasında yaptığı yeniliklerden etkilenmiş olsa da hiçbir zaman halkın gündeminden uzaklaşmadı. Anadolu'da, Balkanlarda görüp şahit olduğu türlü sıkıntıları yazmaktan çekinmedi. Acının, kederin kol gezdiği bu topraklarda, çağıldayan bir pınar gibi gücünü Anadolu'nun kendisinden aldı. Gündeminde sadece millî meseleler yoktu. Bir sosyolog titizliğiyle sebeplere yönelip yanlış gördüğü batıl inanç ve yaşayış tarzını eleştirdi. Kökü mazide olan bu büyük milletin gönenmiş bir ferdi olarak yaşadı. "Siz istersiniz muska... Siz istersiniz üfürük... Siz istersiniz ilâç! Hâlbuki hastalıkların evvela sebeplerini bulmak lazım! Bu sebep bulununca şifa bulundu demektir! Senin köpek hasta, niçin? Allah dünyada hiçbir hayvanı, hiçbir azayı vazifesiz yaratmadı. En fena hayvanların, en muzır mikropların bile vazifeleri vardır. Dört ayaklı hayvanlar çok tembeldirler. Allah bunların üzerine pireleri koydu. Niçin? Uyandıkları zaman rahatsız olup tekrar uyumamaları için. Bu pirelerin ısırmalarından kaçınarak hareket, yani jimnastik yapmak için..."

ALTİ Servet-i Fünun'un da rüzgârıyla dönemin köşebaşlarında sanatın yalnızca ferdi yüceltmek için yapılabileceği anlayışı hâkimdi. Bu sebepten Ömer Seyfettin bayağılıkla eleştirildi. Bu bayağılık eleştirisinin merkezinde onun hikâyelerinin mesele odaklı olması vardı. Öyle ki o güne kadar edebiyatımızda görülmeeyen İstanbul dışındaki tiplerini ilk olarak o yazdı. Hayattan kopuk, sadece sanat odaklı bir anlayışı reddetti. Ona göre yeniden var olabilmek, insan tipimizi edebiyata kazandırmakla mümkün olacaktı.

YEDİ Ömer Seyfettin'in düzyazıları bugün bile güncelliğini koruyacak nitelikteydi. Dönemin çeşitli düşünce akımlarını, spor aktivitelerini, edebiyat hakkındaki görüşlerini tafsilatlarıyla beraber yazdı. Savunduğu görüşlerini yazdığı hikâyelerdeki karakterlerine söyletmekten çekinmedi. O dönemde Darwinci inanca sahip olan çoğu aydını eleştirdi. Eleştirilerini alışık olmadığı bir tarzda, mizaha dayanarak yaptı.

DOKUZ

Yayıncılığımız açısından son dönemde Ömer Seyfettin çocuk edebiyatına transfer edildi. Basit bir pazarlama hilesi diyebileceğimiz bu durumun iki sebebi olabilir: Birincisi Ömer Seyfettin'in ikinci sanat döneminde daha sade bir dil benimsemiş olması ikincisi ise çocukluğuna dair anılarını hikâyeleştirmesi. Ancak bu iki durum da bir yazarın çocuk edebiyatçısı olduğunu göstermez. Öyle ki yazarın bazı hikâyeleri sadeleştirile sadeleştirile başka bir yazarın metni durumuna geldi. Aynı zamanda bu durum bazı kesimlerin çocuk edebiyatına bakışını göstermesi açısından da ibretliktir.

Ömrünü bir asker olarak geçirmiş olması, Ömer Seyfettin'in hem hikâyelerine hem de düzyazılarına yansdı. Manevi bir iklimde millî bir düzenden yana oldu. Bu düzen anlayışı Selanik'teki görevi döneminde zaman zaman sert bir anlayışla kendini gösterdi. Kaleme aldığı "Prima Türk Çocuğu", "Forsa", "Hürriyet Bayrakları" adlı hikâyeleri üslup açısından başka bir Ömer Seyfettin'in varlığına işaret etti. Öykülerinde geçen şu cümle manidardır: "Öldükten sonra dirileceğime nasıl inanıyorsam, esirlikten sonra memleketime kavuşacağıma öyle inanırım, derdi. En şanlı, en meşhur Türk gemicilerindendi."

ON Türk hikâyesinin kurucu beyni Ömer Seyfettin, 1920 yılında İstanbul'da vefat ettiğinde daha 36 yaşındaydı. Vefatından sonra yazdığı hikâyeler, düzyazılar arkadaşları tarafından kitaplaştırıldı. Cenazesi bir dönem sahip çıkılmadığından dolayı kadavra olarak kullanıldı. Bu durum fark edildikten sonra ise hastaneden alınarak uygun bir yere defnedildi. Geriye muhteşem bir dil, her dem yenilenen bir edebiyat damarı bıraktı.

Mafak, Filistinli yönetmen Bassam Jarbawi'nin ilk uzun metrajlı filmi. Ynetmenimiz filmde İsrail hapishanesinden tahliye edilen bir mahkmun hayatına odaklanıyor ve ölümün en büyük hakikat olduğu dünyada yaşama savaşı veren insanların hikâyesi anlatılıyor.

Ziad ve arkadaşları arabada oturup sohbet ederlerken Remzi, bir keskin nişancı tarafından vuruluyor. İntikam almak isteyen gençler bir gün yol kenarında arabası arızalanmış bir adam görüyorlar. Aracın

İsrail plakalı olduğunu fark edince onu korkutmak için bacağından vuruyorlar. Ardından İsrail askerleri tarafından takip edilip kovalanıyorlar. Diğer arkadaşlarının kaşmasıyla Ziad, yakalanıp bütün suçu üstleniyor ve on beş yıllık bir hapis hayatı başlıyor. Uğradığı işkenceler, psikolojik ve fiziksel şiddet sonucunda genç girdiği hcrenden yıpranmış ve yaşlanmış olarak çıkıyor. Tahliye edilmesinin ardından büyük bir sevinçle karşılanan Ziad için hayata yeniden adapte olmak hiç de kolay olmuyor. Ailesi, arkadaşları

ve etrafındaki insanların Ziad'dan beklentisi giderek artıyor. Kbuslarla uyanan, çoğu zaman uyuyamayan ve şiddetli bir baş ağrısıyla yaşamakta zorluk çeken Ziad, her ne kadar hastaneye de gitse bir türlü eski ve neşeli hâline dönemiyor. Hayatından on beş yıl alınan bir insan için bir şeylere yeniden başlamak sanıldığından da zor oluyor. Teknoloji gelişiyor. Arkadaşının Ziad'a hediye ettiği dokunmatik telefonla anlıyoruz yılların ne çok şeyi değiştirdiğini. Adaptasyon sürecini zorlaştıran şeylerden biri de yeni dünyada her şeyin çok hızlı değişime uğraması oluyor.

Ziad'a artık olanları unut ve hayatın tadını çıkar, deniliyor. Amerika'dan gelen ve film yapmak isteyen genç bir kız, belgeselinde Ziad'a da yer vermek istiyor. Bu teklifi kabul eden Ziad 'la yönetmen kız arasında röportaj sırasında ilginç bir diyalog yaşanıyor.

-Bu filmi çekip vicdan azabından kurtulmak istiyorsun.

-Vicdan azabı mı?

-Gelip bizimle vaktini harcadı-

ğın filmin, kendini meşgul ettiğin projen. Bunları önemser gibi davranıyorsun, öyle sanıyorsun ama bir anda o burjuva hayatına geri döneceksin. Bizim çektiğimiz acıları yaşamadan iyi bir Filistinli zannedeceksin kendini. Oturduğun yerden bizi eleştirmek çok kolay.

-Nasıl bir direniş göstereceğime sen mi karar vereceksin? Vatanım için mücadele etmem senin elinde mi?

İki farklı perspektif sunuyor bize bu diyaloglar. Birincisi, gerçekten Filistin davası için çabalayıp elinden ne geliyorsa yapan insanların varlığı ve ortaya koydukları mücadelenin hakikati. İkincisi ise insanlar üzerinde tesiri olan bir durumu vicdanını rahatlatmak ya da bir şeyler yapıyor denilsin diye medya üzerinden algı meydana getirmek. Her iki durumda ortaya bir tercih meselesi olarak çıkıyor. İnsanlığın sınıandığı şu günlerde hangi tarafta olacağını tercih etmek de kişinin karakterini ve hayata bakışını belirliyor.

Çekilmek istenilen belgeseldeki yönetmen kız, çoğu zaman kamerası açık bir şekilde geziyor. Ziad'ın hem aile ortamını hem de yalnızken nasıl biri olduğunu, neler düşündüğünü birebir yansıtmak istiyor. Filmin zaman zaman gerilimli, sokakları ve günlük yaşamı ekrana taşıyan dramatik yapısı, seyirciyi hikâyenin akışına başarılı bir şekilde dâhil ediyor. Bir gün Ziad, sokak sanatçısı bir gençle tanışıyor. Sprey boyayla duvarlara çizimler yapan genç, mülteci kamplarını güzel gösterdiği gerekçesiyle azarlanıyor. Onun bakış

Film Künyesi:

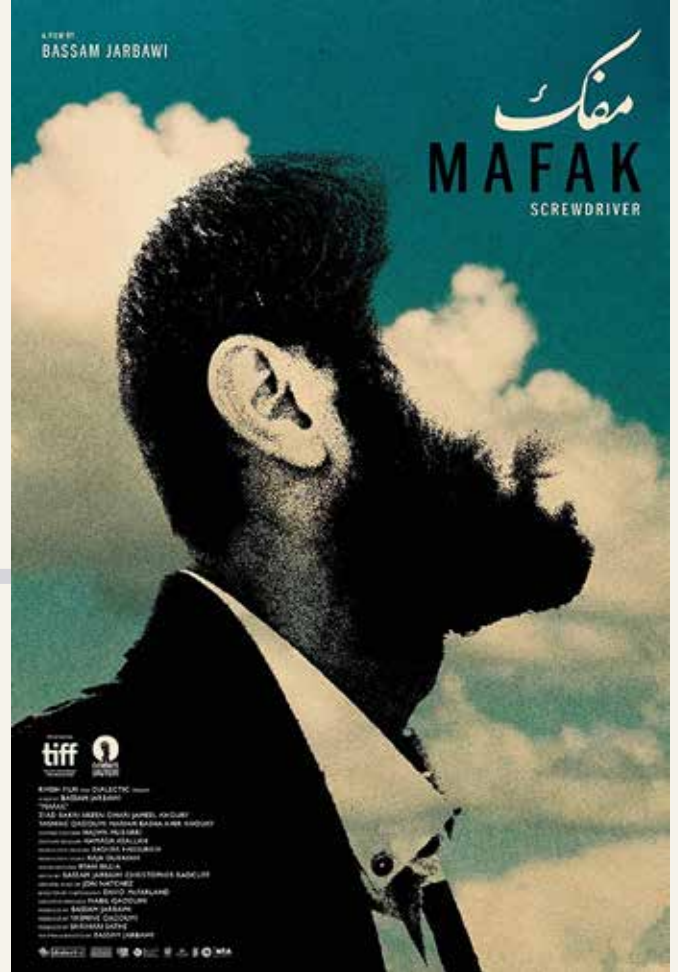
2018 / 1s 48 dk / Dram

Orijinal Adı: Screwdriver

Yönetmen: Bassam Jarbawi

Senarist: Bassam Jarbawi

Ülke: Filistin

açısından bu durum sanatla terapi hâlini alıyor. Kampları tuvalim hâline getirme fikri hoşuma gidiyor, diyor. Filmde her şeye rağmen kendi varoluş nedenini bulma ve bunu ortaya koymanın önemine dikkat çekiliyor. Bütün özgürlükleri elinden alındığında da insanlar ses çıkarmanın bir yolunu buluyor.

Bazı sahnelerde Ziad'ın koşan bir gencin peşinden gittiğini fakat ona bir türlü yetişemediğini görüyoruz. Sonrasında gencin ölen arkadaşı Remzi olduğunu fark ediyoruz. Ziad ne kadar koşarsa koşsun bir türlü

yetişemiyor onun hayaline. Sürekli gözünün önüne öldürülme sahnesi geliyor. Yaşanılan travmaların unutulması ya da atlatılması kolay olmuyor. Her şeye çare olan zaman, bazen kifayetsiz kalıyor.

Filistin sinemasının geldiği noktada taşıdığı anlam, bizlere unutulmayacak ve her daim savunulacak bir davanın hakikatini hatırlatıyor. İnsanlar, Filistin ile dünyanın geri kalanı arasında bir sınav veriyor. Hangi tarafta olacağını seçmekse kişinin vicdanına kalıyor.

GEÇMİŞ ZAMANIN PEŞİNDE

ecem uluso y

Havalar artık erken kararmaya başladı. Uzun günlerin kıymetini bilemedim, ne ikindi vaktinin tatlı rüzgârında kurabiyeli, bisküvili bir çay sofrasına dâhil oldum ne sıcak akşamlarda bisikletli bir park gezintisine ne de gece çorbalarına, koko-reçlerine... Şimdi beş dedin mi evdeyim, soğukta, yağmurda, karanlıkta ne işim var dışarlarda? Hem Ankara'nın havası çarpıyor insanı, her sonbahar bir sinüzit tutuyor, bazen ateş yapıp yatak döşek yatırıyor. Şu okumak, bir altın bilezik takmak işi olmasa ne işim var benim Ankara'da? Benim memleketimin yeşili, benim memleketimin denizi, benim memleketimin ılık ılık esen rüzgârı, elimi yüzümü yumuşacık eden havası bırakılır da gelinir mi bu kara kuru şehre? Neyse burası da bir topraktır neticede, buranın da sevenleri var, yine de kimsenin kalbini kırıp gönlünü bulandırmamayım.

Bu şehirde elbet kendime bir tutamak bulmam lazım. Sadece dersler ve fakülte bir tutamak değildir, notların sıkıntısından, kafa karışıklığından, yükünden uzaklaşıp bu şehri katlanılır kılmak gerekir. Geçenlerde Zafer Çarşısı'nda bir sahafta Kemalettin Tuğcu'nun eski hikâye kitaplarına denk geldim: *Kuklacı, Ana Hakkı, Küçük Hanım, Uğurlu Çocuk, Sakat Çocuk, Mercan Kolye...* İlkokul sıralarında okuduğum basımların aynısı. İçimi bir şenlik kapladı. Küçük Yılmaz'ın çalıştığı marangozhaneye, anasız büyüyen Ayşe Kız'ın düşkün evine, bir ahlat ağacının dibine, dağlara tepelere, çiçekli çayırlara gittim. Peş peşe su gibi akan cümleleri hatırladım, ezilen çocuklara gizli gizli ağlarken anneme yakalandığımı hatırladım, öğretmenin sınıfta *Mercan Kolye*'nin özetini bana okutturduğunu hatırladım. Ne güzel, ne hoş günlerdi! Henüz yaşamak belası sarmamıştı kafamı, tatlı tatlı çocukluk hülyalarının içinde rüyasız bir uyku uyuyordum. İşte bu kitaplarla yeniden döndüm o günlere, aradığım tutamak Kemalettin Tuğcu idi. Kemalettin Tuğcu'nun neyi varsa toplayıp aldım.

Şimdi bu soğuk havalarda açıyorum, okuyorum. İçime bir sıcaklık geliyor. Sayfaları ilerletiyorum, sanki önümde güzel bir sofraya kuruluyor. Annem gelmiş, kemik suyuna bir mercimek çorbası yapmış, biraz taneleri seçiliyor, kokusu evi alıyor, sonra ali nazik en sevdiğim, bir de ortada çoban salata. Anneme sütlaç da yaptın mı, diyorum. Olmaz mı diyor, fırına atmış, nar gibi kızarmışlar, nefes alıp verir gibi şişip şişip pişiyorlar. Annem çok güzel yemek yapar, şunu canım çekti demeyegör, bir bakarsın Alaeddin'in sihirli lambasından çıkar gibi o yemek masada yer alıvermiş. Sayfaları biraz daha çeviriyorum. Kardeşim yine benim mavi elbiseyi giyip kaçmış, bir sinir basıyor beni, telefon üstüne telefon ediyorum, bilerek açmıyor, hep böyle yapar, rızasız elbiselerimi giyip savuşmakta üstüne yok. Neyse canı sağ olsun. Her şey elde bulunur da kardeş hiçbir yerde bulunmaz. Sayfaları biraz daha ilerletiyorum. Babam gece vardiyasına geçmiş o hafta, sabaha yakın geliyor. Bir çanta meselesi var aramızda. Postacı çantaları yeni çıkmış. Herkesin var benim niye olmasın? O gece ses etmeden başucuma bir paket bırakıyor, duyuyorum ama gözümü açmıyorum, o gidince bakıyorum istediğim çantanın en güzelini almış, bir hikâye daha okuyorum, bir hikâye daha, bir hikâye daha... Çocukluk arkadaşım Gülfer geliyor, bizim evde küçük bir resim sergisi düzenliyoruz, kartonlardan davetiyeler yapıyoruz, bütün mahallenin çocuklarını topluyoruz, bando takımında trompet çalıyoruz, halk oyunlarında Edirne yöresini oynuyoruz, marşlar söylüyoruz, en çok canım Gülfer'in sesi duyuluyor; Tuna Nehri akmam diyor, etrafımı yıkmam diyor, adı büyük Osman Paşa Plevne'den çıkmam diyor.

İşte hikâyeler bitiyor, bir rüyadan uyanıyor gibi önce annem kayboluyor sonra babam, kardeşim, arkadaşım, öğretmenim... Hayallerim dağılıyor, yine Ankara'dayım, yağmur yağıyor ve çalışılması gereken epeyce ders var, yetişmesi gerek projeler.

Ah Kemalettin Tuğcu sen nelere kadersin! Eskilerden kim varsa getirdin şu küçücük odaya doldurdun. Hani diyorsun ya, ben içimdeki sıkıntıyı atmak için yazarım bir daha da yazdıklarına bakmam diye. Ben de senin sayende bir nebze sıkıntılardan kurtuluyorum, bu dar günlerde bir tutamak oluyor bana yazdıkların. Annemin deyişiyle, Allah kandım diyene kadar rahmet etsin sana, mekânın cennet olsun.

*"Sonra ansızın o hatıra karşımda beliriverdi. Bu tat, Combray'da pazar sabahları Leonie halamın günaydın demeye odasına gittiğimde, çayına ya da ıhlamuruna batırıp bana verdiği bir parça madlenin tadıydı."

Bu köşe, Marcel Proust'un *Geçmiş Zamanın Peşinde* adlı eserinden ilhamla hazırlanmıştır.

ON KELİME ON YAZAR
(Kolektif)

KİTAPLIK

HAZIRLAYAN: ZEYNEP GÜZEÇ

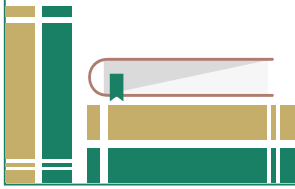

Hayatta olmak yaşamak manasına gelmiyor.
Yaşamamanın belirtileri var. İnsanın görmeye, duymaya,
idrak etmeye, öğrenmeye hevesi, gönlü olmalı.

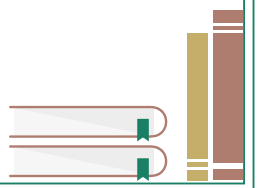
Tahammülü zor hayatı katlanılır kılan, tekrar ve tekrar ayağa
kalkma teşebbüslerimizin tek sebebi: İnsan, iki dünya için
yaratılmıştır; yerinden memnun olmasa bile buna alışacaktır.

Aşk var diye zalimler korkuyla yaşar. Aşk var diye devrilir
ama tükenmeyiz. Aşk var diye garibiz ama gariban
değiliz. Aşk var diye meteliğe kurşun atarken bile dünyayı
değiştirebileceğimize inanırız.

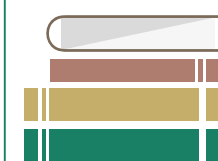
Dostlarımız, talihin bize teselli olarak sunduğu
gölgeleklerdir. Bizi kaybolduğumuzda bulurlar,
yoldan çıktığımızda uyarırlar, nefesimiz kesildiğinde
nefeslendirirler.

Bir kimseyi himaye ediyor musun? Kahramansın. Bir
kavgayı en ateşli zamanında ayırıp tarafları sulh ediyor
musun? Kahramansın. Kötülüğü yenmek için gücün
ölçüsünde eylemde bulunuyor musun? Kahramansın.

Bir ömrün tanıklığıdır dünya. Bazen oyun oynaşa bazen
dert tasa içinde ama günün birinde göçüp gideceğimiz
bir yurt. Kısa süren bir gölgelek anı.

Dünya güzelliğiyle bizi cezbederken, oluşlarla ölüşler
birbirini izliyor. Her şey pamuk ipliğine bağlı. Başlangıçla
son, varla yok arasındayız.

Ruhumuzu sahibine teslim edinceye kadar, geçici olanın
kısıtlı sermayesini kullanarak kalıcı olana yatırım
yapmanın kavgasını sürdüreceğiz.

